

ЗВІДОМЛЕННЯ ЗЛУЧЕНОГО УКРАЇНСЬКОГО АМЕРИКАНСЬКОГО ДОПОМОГОВОГО КОМІТЕТУ

З ДІЯЛЬНОСТИ В ЗАХІДНІЙ ЕВРОПІ ЗА 1948 РІК

ЯГ

МЮНХЕН 1949

ЗВІДОМЛЕННЯ ЗЛУЧЕНОГО УКРАЇНСЬКОГО АМЕРИКАНСЬКОГО ДОПОМОГОВОГО КОМІТЕТУ

З ДІЯЛЬНОСТИ В ЗАХІДНІЙ ЕВРОПІ ЗА 1948 РІК

ЯГ

МЮНХЕН 1949

Обкладинка: ЯКІВ ГНІЗДОВСЬКИЙ

НАКЛАДОМ ПРЕДСТАВНИЦТВА ЗУАДК НА ЗАХ. ЕВРОПУ
МЮНХЕН—ПАЗІНҐ, БІСМАРКШТРАССЕ 20.
1949

Вступ

В 1947 р., 18. вересня приїхав я в Европу виповнити доручення нашої Централі. Приїхав без спеціяльних директив і без спеціяльної підготовки в допомогових справах, а з-осібна без спеціяльного знання умов, які витворила українська скитальщина. Науки про допомогу не викладають на ніякому університеті, а чого саме треба було українським скитальцям — це можна було пізнати щойно на місці і то не в однім дні.

Ми, громадяни американських країн, представляли собі, зрештою зовсім природно, що люди, вигнані зі своєї землі і зі своїх хат потребують у першу чергу матеріяльної допомоги — в харчах і одягах. Нам здавалося, що по Західній Німеччині і Австрії ходять голодні і голі люди, яким тільки йде про те, щоб могти з'їсти і зодяґнутися.

Напевно і це було для них немаловажним, неодному скитальцеві матеріяльна допомога була конечна, але ціла скитальча громада ждала і прагнула допомоги моральної. Люди не так були голодні, як спрагнені потіхи й піддержки, не так обдерті, як психічно прибиті, застрашені й приголомшені. Над ними прошуміла одна з найстрашніших бур історії людства, що вирвала з коренем сотні тисяч людей і рознесла світами на скитальство та поневірку. Тим людям треба було в першу чергу підбадьорення, надії на нормальне життя в майбутньому, а правної опіки в їх теперішніх скитальчих буднях.

Що я застав на місці своєї праці?

Я застав велику українську збірноту, що жила своїм життям серед чужого моря — по таборах і на приватних мешканнях, що вспіла вже зорганізуватися, що наладнала вже зв'язок між поодинокими зонами Німеччини й Австрії та між країнами Европи. Я застав людей менш-більш подібних до нас — мешканців спокійної Америки, менш-більш подібно вбраних, людей, що намагалися вдержати навіть серед тяжких обставин скитальщини той самий рівень життя, який мали вРіднім Краю. Може вони не мали такої певности в виразі обличчя, може не носили піднятої вгору голови, може їх зір не світився так ясно, але все це були оправдані познаки тих страхіть, які їм довелося пережити, і тієї непевности, яку їм несло темне, нерозгадане Завтра. Стиснені у колишніх німецьких касарнях, чи розкинені по селянських хатах німецьких сіл ждали на невідоме і... на все нові скринінґи. Ці скринінґи псували їм до решти вже й так пошарпані нерви, бо грозили викиненням зі стану ДП, а відбувались кілька разів. До скринінґу треба було принести цілу гору документів, а неодин скиталець не

мав ніодного, бо все пропало — згоріло, загубилося, чи лишилось на шляху його скитальщини. Документів треба було, і треба було їх звідкись узяти. І скитальці брали звідки могли і як могли. Дуже сумніваюся, чи це додало їм віри, піддержало охоту до життя та піднесло їх у їх власних очах.

Від часів визвольної війни жила українська людина під терором, а від 1939 р. знаходилась у самім осередку страшної воєнної хуртовини, позбавлена всіх Божих і людських прав. Недиво, що до кожньої влади, яка б вона не була, відносилася з недовір'ям і острахом, не сподіваючись від неї нічого доброго. Коли цій людині казали йти до в'язниці — вона йшла не питаючись навіть за що, і сиділа в в'язниці, не довідуючись, як довго має сидіти. Я стрінув і висвободив з в'язниці багато наших скитальців, які там сиділи не знаючи за яку провину, а й ті, що їх там тримали не знали, чому вони сидять і як називаються.

Це все помало зникає, бо і самі скитальці, і відношення окупаційної влади до них зміняються.

В 1948. році почався серед українських скитальців більший еміґраційний рух. Це додатньо вплинуло на психіку людей, бо врешті всім їм блиснув промінчик надії на якесь нормальне життя, на працю і заробіток. А в першу чергу на відзискання почуття вільної людини.

Але старання на еміґрацію вимагали знову цілої низки найрізнороднiших документів, без яких не було чого перед комісіями і показуватися.

Для прикладу подам, чого потребує скитальча душа, щоб пролізти еміґраційне чистилище:

1. **Посвідка на працю і помешкання,** зареєстрована в ДП Комісії, Франкфурт;

2. **Метрика народження** в 2-х примірниках в перекладі на англійську мову;

3. **Свідоцтво моральности,** виставлене німецькою поліцією для приватників, або таборовою для таборян, — в двох оригінальних примірниках, дві копії в перекладі на англійську мову — завірені в нотара.

4. **Свідоцтво про фах,** видане ІРО-м;

5. **7 фотографій.**

СІС:

Всі документи в оригіналах, як повище, крім того ще інші на ствердження обставини, що робив за німців у Німеччині, та як прибув до Німеччини.

ДП Комісія:

Всі документи, як повище, а крім того сувора лікарська комісія, від якої залежить виїзд.

Це все ще не дає певности щодо виїзду. Коли вже навіть консул дав свою згоду й подав скитальцеві руку, чекає скитальця ще один іспит у Бремені, чи іншім порті, при якому він може перепасти, і або ждати на свої документи, або вертатися назад до свого табору — втративши право перебувати в ньому та збувшись непотрібних йому за океаном, а конечних тут речей.

Багато держав жадало і брало тільки фізично здорових людей. Оглядини тих людей при комісії дуже живо нагадували давні, неславної пам'яти базарі невільників. Бажаючи тільки здорової робочої сили не дозволяли на в'їзд батькам, жінці і дітям. В той спосіб розбивали родини, які в найкращому випадку побачаться щойно по роках. Все ж таки люди їхали, бо хотіли якнайшвидше почати нормальну працю, сподіваючись, а то й маючи нещире запевнення, що зможуть в скорому часі спровадити свої родини.

ЗУАДК у багатьох випадках інтервеніював у тих справах, а в багатьох просто відраджував покидати родину, знаючи добре, як на ділі виглядає спровадження її.

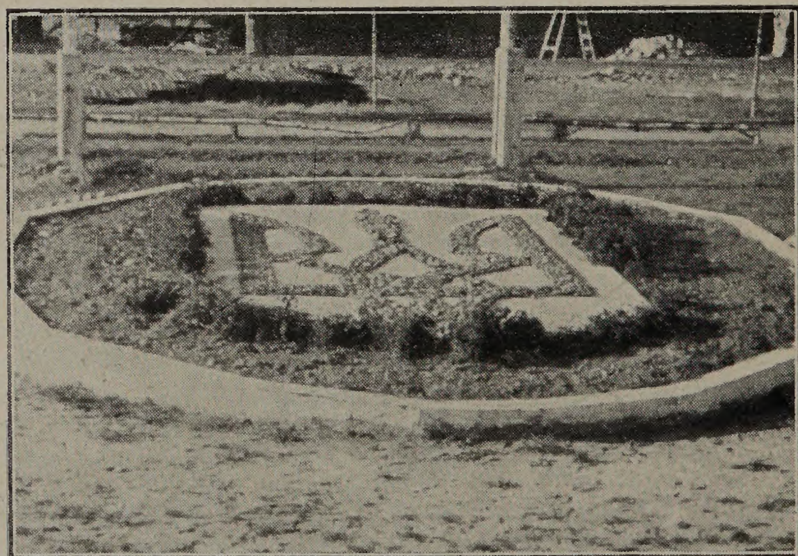
Так у загальних зарисах виглядає терен і умови праці ЗУАДК.

Тільки безпосередній контакт дав мені змогу розглянутись у ситуації, зрозуміти її і пізнати, де саме лежить найбільша вага допомоги для українських скитальців.

Я певний, що моя праця на терені Европи не дала стовідсоткового успіху, що неодно можна було зробити краще, що неодно ще не зроблено. Але моя річна практика відкрила мені неодну таємницю, дала мені неодну вказівку, як треба поступати, щоб успіх був повніший.

Акція допомоги скитальцям не скінчилася і ще довго не може кінчитися. До деякої міри і в деякім напрямі вона мусить навіть поширитися. Ті, що ще якийсь час лишаться тут, ті що загалом не виїдуть потребуватимуть допомоги моральної і — після ліквідації ІРО — скріпленої матеріяльної.

Але я переконаний, що готовість помочі для українських скитальців жевріє в серцях американських українців. Матеріяльні пожертви та моральна піддержка не припиняться, бо почалися вони під великим історичним гаслом: ,,Брат братові!''

Тризуб з квіток нагадує Рідний Край

Організаційний Відділ

Від зарання нашої історії багато племен і народів напосідалося на природні скарби України, шарпали її з усіх боків, а то й займали її частину, чи навіть цілу територію. Вічні набіги, напади та інвазії спричинювали щораз то нові еміґрації наших людей в менше загрожені землі України, а то й у чужі краї.

За татарського лихоліття втікали з України в першу чергу освічені монахи, що хотіли денебудь в тишині продовжувати свою наукову працю. З ними разом відходили бібліотеки, цінніші ікони, ризи та церковний посуд. Еміґрація йшла на північ і на захід, і в той спосіб москалі та поляки придбали без труду неодну культурну цінність, неодну високовартісну людину.

Інвазії — польська та московська — визивали щораз то нові, більші чи менші еміґрації. Покидали Рідний Край люди, що хотіли врятувати не тільки матеріяльне добро, не тільки своє життя, але зберегти й плекати рідні духові надбання та українську самостійницьку ідею.

Одною з найбільших еміґрацій того періоду була еміґрація мазепинська, з її представниками: Мазепою, Орликом і Войнаровським. Після нещасної битви під Полтавою пішла вона на захід і південь та розпорошилась по Туреччині, Польщі, Німеччині і Франції.

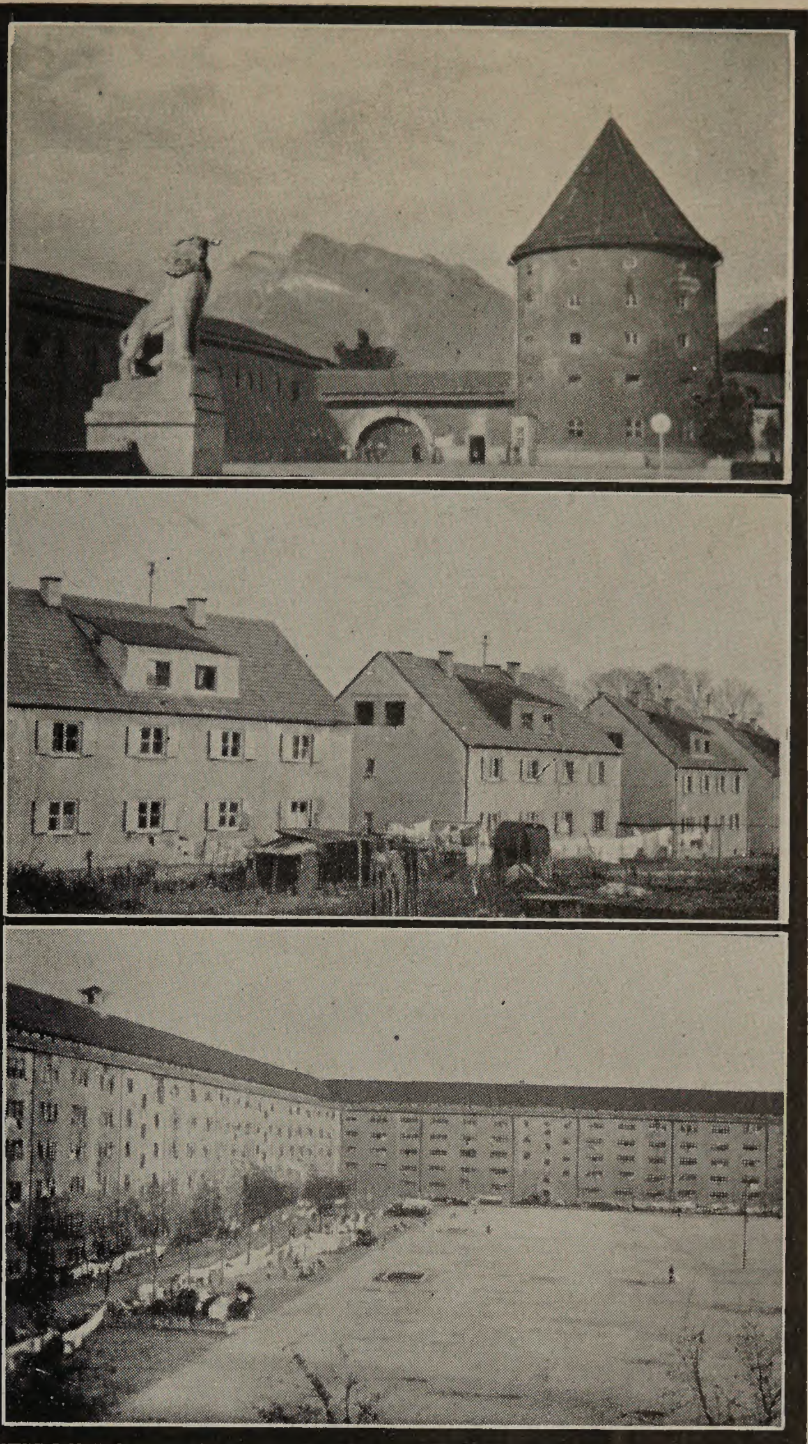
Утиски царської Росії спричинювали впродовж цілих двох століть більші чи менші хвилі української еміґрації. Це тривало до першої світової війни, а й під час самої війни не припинялося.

З упадком царату здавалося, що скінчилася врешті потреба й небезпека політичних еміґрацій з України. Проголошення самостійности, власний уряд, рідна армія давали запоруку свобідного й щасливого життя нації. Але нещасний вислід Визвольної Війни 1917—20 рр. призвів знову до великої еміґрації. Перед большевицькою навалою мусіли покинути Східню Україну уряд і вояки УНР, а з ними разом і всі ті, кому грозила жорстока смерть у льохах Чрезвичайок за любов і оборону Рідньої Землі.

Друга світова війна не принесла Україні нічого крім ще більшого знищення та ще гіршого поневолення. Поза межами батьківщини знайшлися сотні тисяч найсвідоміших українців з усіх слоїв суспільности. Були це люди — або вивезені на примусові роботи, чи до концентраційних таборів, які не хочуть вертатися до зайнятої большевиками України, — або люди, що втікли перед большевиками з Рідного Краю. Всі вони творять оту велику збірноту українських скитальців на терені Західньої Европи, передовсім на терені Західньої Німеччини та Австрії.

Разом з українцями знайшлися на тих теренах ще й інші народи Східньої та Середущої Европи, що опинилися з тих самих причин поза межами своїх батьківщин. Всі вони шукають кута в світі, де могли б осісти, дістати працю та почати знову нормальне, мирне життя.

Загальна світова публічна думка та совість культурних народів поставилася дуже доброзичливо до розпачливої долі жертв тоталітарних режимів, не щадячи величезних грошових засобів для фізичного збереження скитальців та їхнього пристроєння на майбутнє життя.

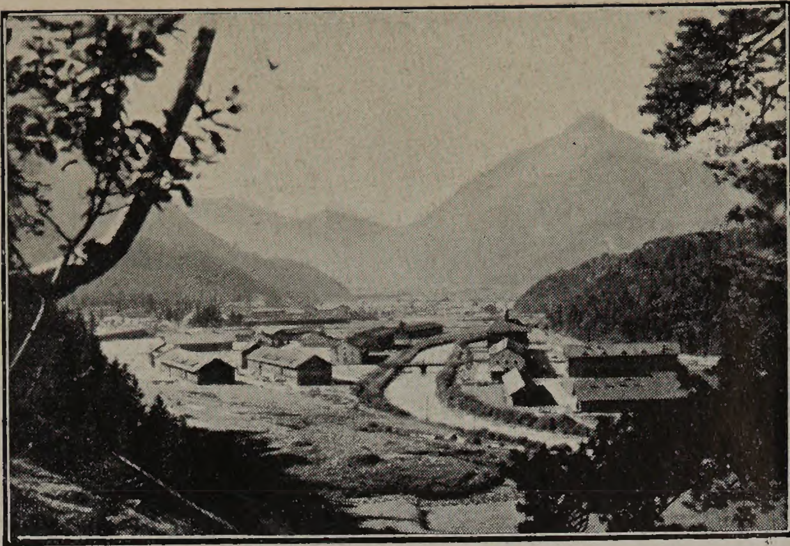

1. Табір у Берхтесґадені
2. Табір у Реґенсбурзі
3. Табір „Фрайман" у Мюнхені

На засадниче питання чи скитальцям помогти, не було поділених думок, хоч щодо методів, як найкраще дати ту поміч скитальцям, були і є неоднозгідні думки та погляди.

Немаловажна це справа, як у відношенні до тої засадничої постави культурного світу до проблеми скитальців взагалі, так нелегко піднайти і найдоцільніші методи й способи розв'язання цієї проблеми зокрема. Не можна тому дивуватися, бо історія не знає досі подібної проблеми. Такої мандрівки народів, як з нею є зв'язані по суті проблема скитальців у хвилину розгрому гітлерівщини, ще не було. Не було теж досі й причин до мандрівки в таких розмірах, як під кінець другої світової війни.

Західні переможці створили спеціяльну організацію, добре знану під назвою УНРРА, для розв'язання цього питання. Розчислення західніх переможців і самої УНРРА йшло виразно в тому напрямі, щоб усім тим скитальцям уможливити пово-

Вид на табір у Міттенвальді

рот на рідні землі. Показалося одначе, що велика частина переміщених осіб за ніщо не погодилася вертатися на рідні землі, з огляду на тоталітарний режім та терор поза залізною заслоною.

В цілому наші скитальці складаються з трьох родів переселенців. Одна частина була німцями примусово стягнена до робіт в Німеччину, друга частина була в німецьких концентраційних таборах, а третя частина — це втікачі зі сходу, що не хотіли й не хочуть жити під большевиками зпричини пануючих там відносин — під оглядом політичним, релігійним та соціяльним.

Коли в половині 1947 року УНРРА перестала діяти, перейняла дальшу опіку над скитальцями ІРО.

Хоч на рахунок УНРРА і її господарювання висловлено вже багато критичних думок, бо акція та пожерла величезні матеріяльні засоби, не все правильно ужиті, і послуговувалася людьми не зовсім до тієї акції підхожими, але сама ідея, почин і принесена мільйонам жертв тотальної війни практична поміч не втратили нічого на своїй виїмковій величності і благородності. Це ж акт незнаної досі в історії добродійности й гуманности, на небувалу скалю.

Як у загально-світовому аспекті ідея створення УНРРА та ІРО для несення помочі скитальцям ніколи не втратить своєї величньої благородности і стане на всі часи виїмковим свідоцтвом об'єднаного Христовими засадами всесвітнього сумління культурних націй, так і на українському відтинку такі ж величні й благородні ідеї заокеанських братів довели до створення ЗУАДК для несення допомоги українським скитальцям в Европі.

Злучений Укр. Амер. Допомоговий Комітет був подуманий як допомогова організація для европейських українських скитальців і постав як харитативна установа 24. червня 1944 року в стейні Ню Джерзі. 6. червня 1945 року був дозволений в Пенсильвенії, 25. вересня 1945 року дістав дозвіл на діяльність від военного допомогового контрольного бюра президента (Presidents War Relief Control Board), а 16 вересня 1946 року ЗУАДК був потверджений дорадчим комітетом добровільної закордонної допомоги правительства США (Advirsory Com. on Voluntary Foreign Aid of the U. S. A. Government).

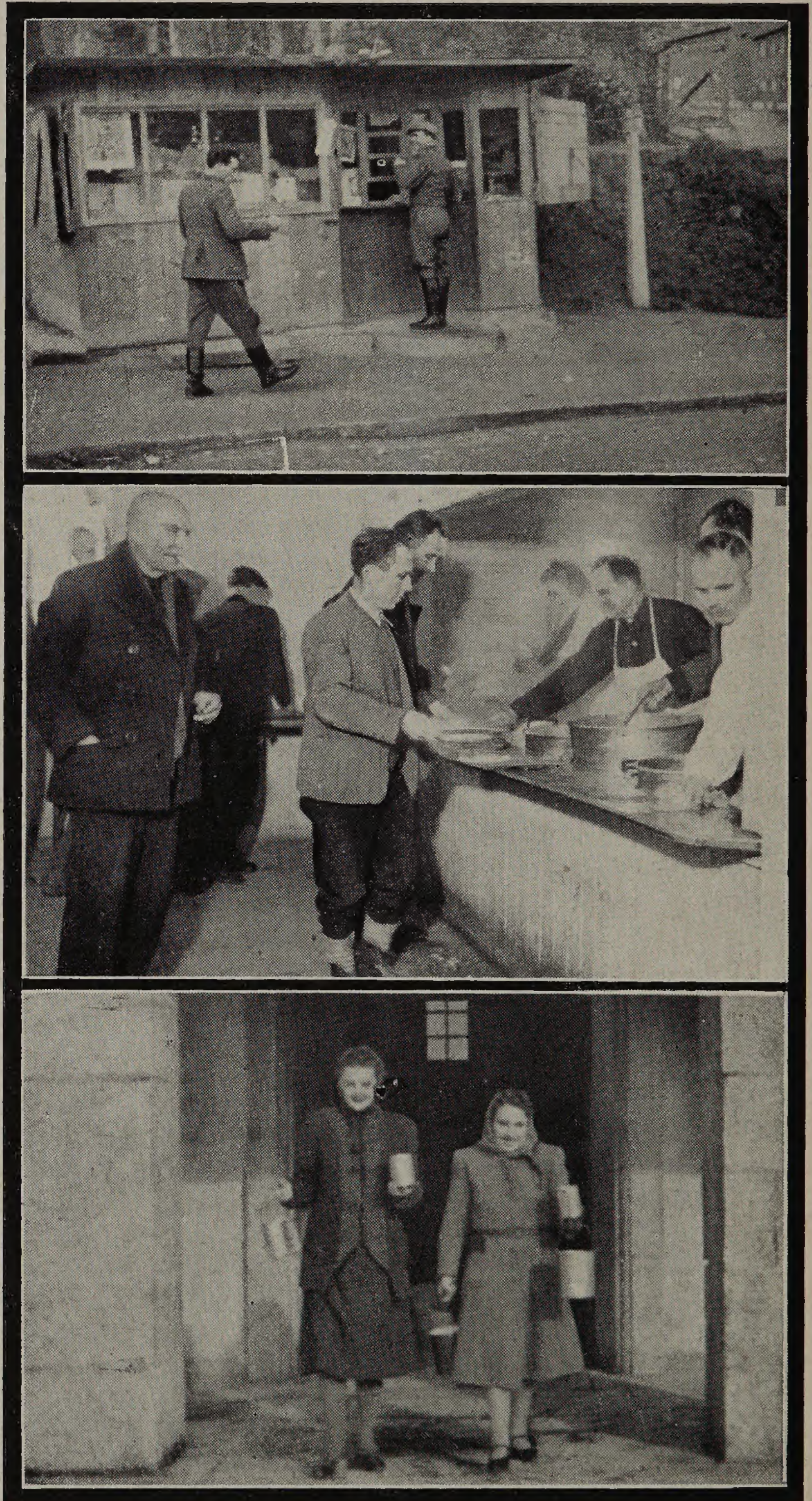
Першим кроком на европейському континенті був оснований відділ у Парижі, в червні 1946 р., у власному будинку (13. rue Tain, Paris 12, France).

Післявоєнні відносини й кордони в Европі не дали ЗУАДКомітетові можливости розвинути через Париж безпосередню діяльність для успішної допомоги українським скитальцям в Німеччині та Австрії.

То ж заходами ЗУАДК в липні 1947 р. (29-го) військова влада дала дозвіл на в'їзд до американської зони Німеччини репрезентантові ЗУАДК, дир. Романові Смукові. Щойно 18. вересня 1947. приїхав він до Франкфурту та відбув відповідні конференції з представниками військової влади і речниками ЮКОМ (Eucom) у справах скитальців.

Тільки 8. жовтня 1947 р. підписав дир. Р. І. Смук відповідний договір з централею ІРО в Женеві щодо праці ЗУАДК в Европі. Повищий договір підписав дир. Р. І. Смук так іменем централі ЗУАДК, як також іменем Канадійського Допомогового Фонду у Вінніпеґу. Цей договір потвердила військова окупаційна влада 28. жовтня 1947 року.

По устійненні остаточних плянів діяння ЗУАДК 6. листопада 1947 р. з директором ІРО на амери-

1. Тут купиш книжку, часопис, паперці...
2. Треба стати в чергу, взяти обід і —
3. Віднести швидко до хати, щоб не вистиг

канську зону Паул Едвардсом відкрито перше бюро ЗУАДК в Мюнхені-Пазінґу, Бісмаркштр. 20, дня 1. грудня 1947.

Вже передтим, дня 15. жовтня 1947 р. внесено до військової влади прохання на дозвіл в'їзду дир. Смука до Австрії. 22. грудня 1947 р. дала військова влада такий дозвіл, і в Відні відбуто першу стрічу з репрезентантами ІРО. В короткому часі (18. лютого 1948 р.) відкрито станицю в Зальцбурзі.

Тільки 30. березня 1948 р. устійнено і дозволено поширення діяння аґенцій ЗУАДК в Австрії на всі три зони, тобто: американську, французьку й англійську.

В липні 1948 року дозволила теж французька окупаційна влада в Німеччині на відкриття відділу ЗУАДК в французькій зоні. З того часу діє там наша головна станиця в Біркенфельді та її відділ у північній частині французької зони, у Ванґені.

В самій же американській зоні Німеччини діє головна станиця в Мюнхен-Пазінґ, як сказано, від 1. грудня 1947 р., від січня 1947 р. станиця в Франкфурті над Майном, а від 1. липня 1948 р. також станиця в Штутґарті.

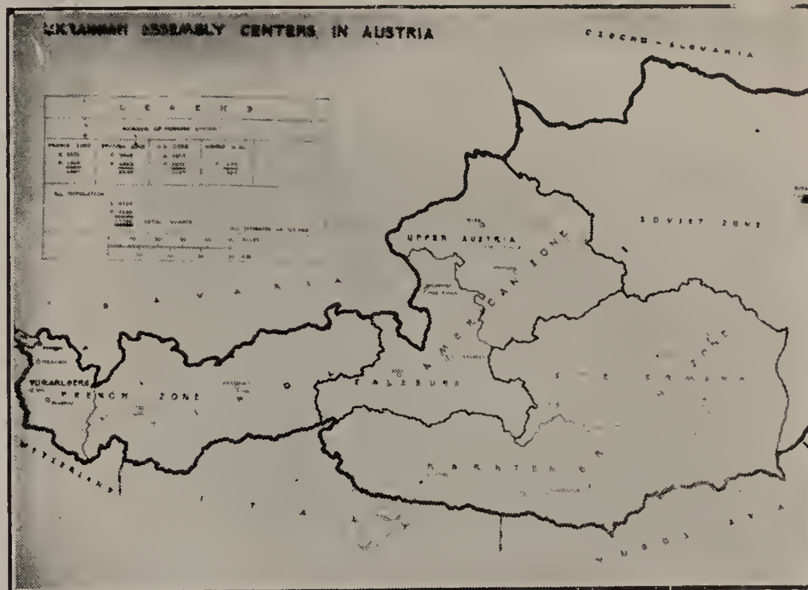

Мапа британської зони

Кожний крок вперед у тому часовому розвитку організаційної сітки ЗУАДК в Европі відбувається по безчисленних конференціях з чинниками ІРО та військової влади.

Не треба забувати, що УНРРА була зліквідована головно із-за величезного та коштовного апарату і з браку відповідних фінансів на її дальше діяння.

Бюджет ІРО був і є дуже скромний. То ж ясно, що кожня дальша позиція в розвоєвій мережі ЗУАДК получена частинно з дотацією зі сторони ІРО і була кожньочасно дуже дбайливо розважувана, а кожня нова стійка діставала апробату тільки по довгих дискусіях та торгах. Вправді, особисто належиться відносним репрезентантам ІРО та військовій владі на тому місці прилюдна подяка за їхнє позитивне відношення до вимог ЗУАДК,

Мапа французької зони

але, заступаючи інтереси своїх власних командних станиць та їх бюджетів, вони обстоювали нераз дуже рішуче становища протилежні до нашого.

Не треба забувати, що українці, перші з усіх скитальців дістали свою американську репрезентацію, правно оформлену і улеґалізовану, а був це досяг величезної моральної, правної та практично життєвої ваги.

Така ґенеза та історична розвоєва лінія українських скитальців і створеної для допомоги їм европейської сітки ЗУАДК.

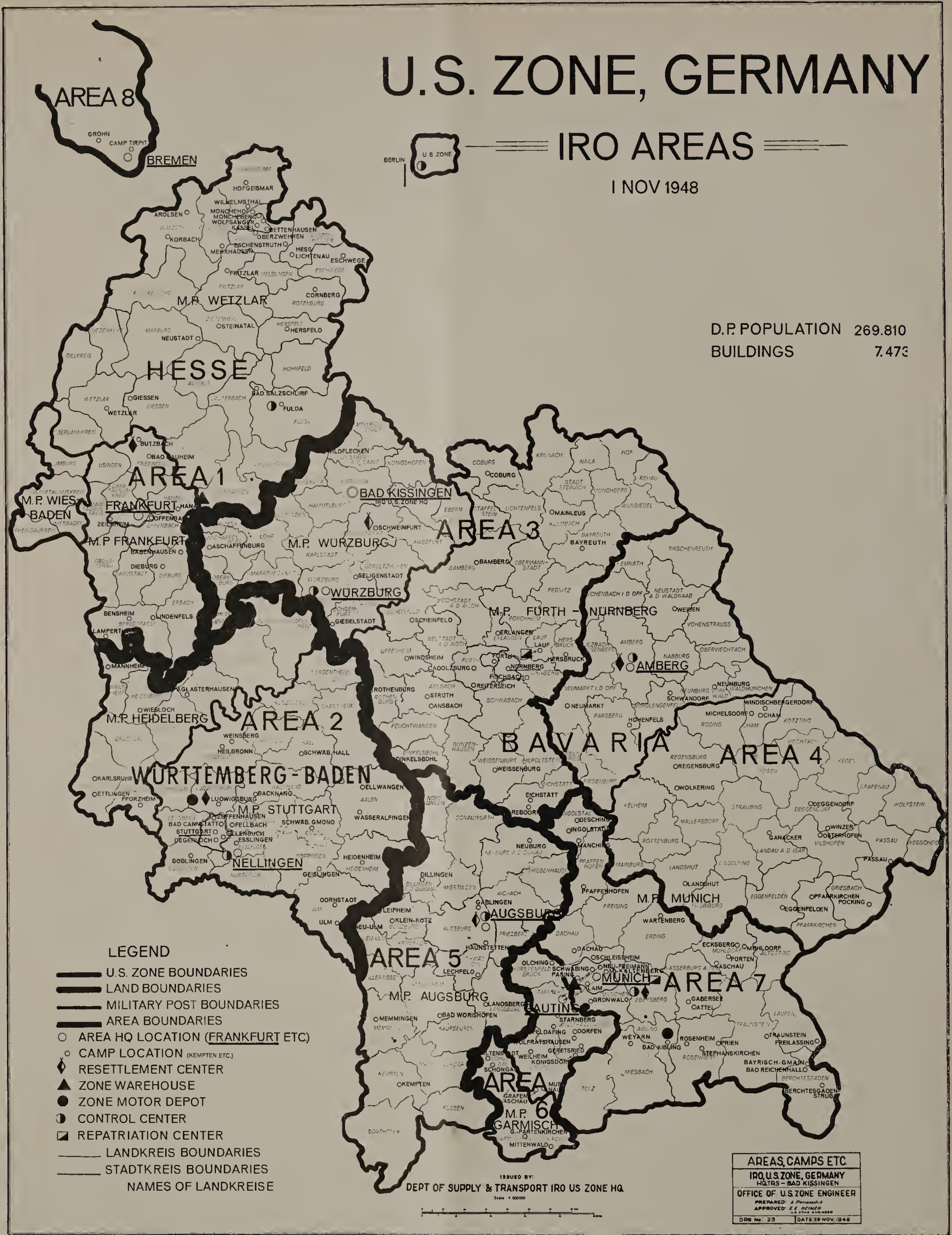
Тепер треба придивитися ближче по черзі самим нашим скитальцям, їх скупченням, їхнім потребам та можливостям, а відтак діям і можливостям ЗУАДК, наскільки він може і зуміє ті потреби скитальців заспокоїти.

Ясно, що завдання ЗУАДК органічно зв'язані зі станом і положенням нашої еміґрації в західніх зонах Німеччини та в Австрії.

З приходом репрезентанта ЗУАДК дир. Р. Смука до Европи, не був ще обнижений чисельний стан наших скитальців в наслідок еміґрації. Тоді зво-

Конференція представника ЗУАДК з відпоручником Д. П. Комісії в Вашінґтоні — п. Сквадриллі

Мапа Американської Зони з поділом на ерії

дились еміґраційні спроможності для наших скитальців просто майже до нулі.

За загальними обліками число українських скитальців обхоплених громадською організаційною сіткою виносило 93.371 особа.

Немає сумніву, що поза тим числом найшлися ще чималі тисячі в польських та російських таборах, які всіма способами боронилися перед небезпекою репатріяції, а не маючи змоги видістатися до українських таборів, не хотіли з таких чи інших мотивів погіршувати собі ситуацію в своїх таборах і в той спосіб зістали дочіплені до панівних національних груп, московської та польської. Багато залишилося на приватках та на праці у німців. Ця остання група не користувалася ніколи допомогою

Вхід до робітничого табору в Ґіссені

Музична школа — в пивниці

УНРРА та ІРО, і в деякій мірі є до нині поза дужками організаційно-схопленої нашої еміґраційної збірноти.

Всіх українських скитальців було напевно понад 200.000 (около 1/3 лишилася несхопленою українською організаційною сіткою).

Якщо йде про статистичні дані нашої еміґрації, схопленої в організаційні клітини, то представляється вона так:

Німеччина	**цілість**	**в таборах**	**поза табором**
Амер. зона	56.611	46.000	10.611
Брит. зона	22.160	20.310	1.850
Фран. зона	4.074	2.061	2.013
	82.845	68.371	14.474
Австрія			
Амер. зона	5.327	2.542	2.785
Брит. зона	3.222	1.872	1.350
Фран. зона	1.977	945	1.032
	10.526	5.359	5.167
Разом	93.371	73.730	19.641

Скитальці розміщені в таборах здебільшого в давних військових касарнях. Деякі табори виглядають внутрі як окремі оселі — з огляду на велике число мешканців і розлогі приміщення.

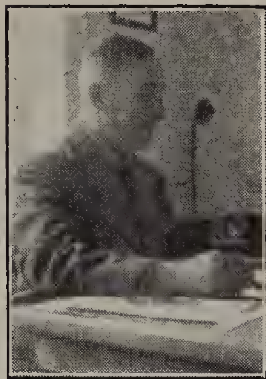
До найбільших таких таборів належить табір у Міттенвальді, Бертехсґадені-Струбі, Мюнхені — Варнеркасерне та Функкасерне, в Реґенсбурзі — Ґанґгоферзідлюнґ, табори в Ашафенбурзі та Штутґарт-Цуффенгавзені.

Чоловічий хор „Сурма" в Реґенсбурзі

1. ряд: Р. Луцик, Ю. Конюх, Я. Кришталович. 2. ряд: В. Ґіна, Др. А. Перегінець, дир. Р. І. Смук, В. Кривуцький, В. Чубатий. 3. ряд: К. Ткаченко, А. Данилюк, А. Мудрик, Г. Дубовик, Р. Гойдиш. 4. ряд: М. Тріль, Др. Б. Карпевич. 5. ряд: М. Кос, М. Мельничук. Посередині: З'їзд урядовців станиць ЗУАДК в Мюнхені, 30. 12. 1948 р.

В цих таборах зразково зорганізовані школи, культурне та громадське життя, а зокрема різні осередки праці. Руками скитальців перемінені шутровища на городи та квітники, кінські стайні на гарні житловища, а навіть на церкви (Міттенвальд).

Осередки приміщення скитальців поділені для адміністративних цілей на дистрикти, звані еріями. Американська зона Німеччини має 7 таких ерій 1 — Франкфурт, 2 — Штутґарт, 3 — Вюрцбурґ. 4 — Амберґ, 5 — Авґсбурґ, 6 — Ґаутінґ а 7 — Мюнхен.

Скитальці мають ще крім цього свій власний організаційний поділ. Вся еміґрація організаційно схоплена в Центральному Представництві Української Еміґрації (ЦПУЕ) з осідком в Авґсбурзі.

Станиця ЗУАДК в Австрії. Стоять від ліва: Е. Ярош, О. Микитей, О. Тарнавський. Сидять: Е. Зибликевич, дир. Р. І. Смук, В. Ґіна (голова Станиці).

Кожня зона поділена на області, а області на повіти, тимто Обласні і Повітові Представництва Української Еміґрації виповняють організаційну мережу наших скитальців.

Такий стан і поділ організаційних зон західньої Німеччини застав представник ЗУАДК по приїзді до Німеччини.

Для проведення допомогової акції використав ЗУАДК громадську організаційну сітку української еміґрації, та переводив через ЦПУЕ і його організаційні станиці перший більший розподіл Кер-пакетів та закуплених від армії 5.000 військових пакетів, у червні, 1948. року.

Станиця ЗУАДК у франц. зоні. Стоять від ліва: Інж. А. Серединський, А. Серединська, дир. Р. І. Смук, др. Я. Кальба (голова Станиці).

Робітничий табір у Ґіссені

Вся допомогова акція і після першого розподілу ішла й іде в головній мірі через станиці організаційної сітки ЦПУЕ, а зокрема через суспільну опіку станиць.

З огляду на технічні труднощі самого розподілу, а неменш з огляду на скромні засоби, призначені до розподілу в порівнанні з запотребуванням, ЗУАДК спирається на пропозиціях референтур суспільної опіки станиць ЦПУЕ щодо кандидатів на допомогу, а відтак передає також самий розподіл в руки громадських установ.

На тлі такої координації і співпраці ЗУАДК з іншими українськими громадськими установами, як рівнож і з установами ІРО та військової влади, виросла також і організаційна сітка ЗУАДК в Европі.

Секретарки ЗУАДК при щотижневій документації скитальців у Кватирі ІРО в Франкфурті

Головна станиця Мюнхен-Пазінґ, щоб скоріше заспокоювати і обороняти інтереси українських скитальців перед центральними військовими та ірівськими владами, зосередженими у Франкфурті, відкрила в першу чергу станицю в Франкфурті.

Граничні кордони між Австрією та Німеччиною довели до чергового створення нашої станиці в Зальцбурґу. Відмінності правного стану у французькій зоні веліли створити і там окремі станиці — в Біркенфельді та Ванґені. Коли ж у 1948 р. еміґрація до Англії, Австралії, Південної Америки та Канади дещо посилились, вигляди та можливості еміґрації набрали ще більшого розмаху, в зв'язку з законом Конґресу США з 19. 6. 1948 про переміщення 205.000 ДП.

В зв'язку з тією новою еміґраційною ситуацією засновано ще станицю ЗУАДК в Штутґарті. Крім того Арґентина давала великі надії на приміщення тисячів наших скитальців, даючи їм дозвіл в'їзду через Український Комітет в Буенос-Айрес.

Інтервенції дир. Смука в арґентинських консулятах в Женеві, Парижі та Відні, а в кінці і в Франкфурті увінчалися поважними успіхами і, здавалося, що велика еміґраційна можливість відкрилася для українських скитальців. В зв'язку з цим вдалось ЗУАДКомітетові примістити своїх представників при переселенчих бюрах ІРО, для еміґрації до Арґентини (Франкфурт, Штутґарт, Мюнхен, Амберґ).

В тому стані відкрито в чевні 1948 р. два етати для арґентинської акції при Шефі Індивідуальної Еміґрації у Франкфурті, а надто по одному нашому репрезентантові допущено до переселенчих таборів в Мюнхені (Функкасерне), в Амберґу і Людвіґсбурґу.

Репрезентант ЗУАДК застав, після приїзду до Німеччини, зорганізовану т. зв. Переселенчу Раду та Управу, що мала свої клітини на низах по таборах і мала служити українським скитальцям в плянуванні і керуванні еміґраційною акцією.

Передбачуючи правильно розвій подій, станиця ЗУАДК в Пазінґу створила від березня 1948 року зв'язковий організаційний відділ між ЗУАДК і тією переселенчою організацією, а після дальших трьох місяців перебрала повністю всю організаційну роботу майбутньої еміґраційної акції, запроваджуючи власні картотеки та реєстраційні листки всіх скитальців, бажаючих еміґрувати.

В руках і розпорядженні еміґраційного відділу ЗУАДК знайшлися готові всі дані, відносно кандидатів на еміґрацію і сама підготовка та еміґраційна акція йде правильно й доцільно. Про неї ближче у звіті Еміґраційного Відділу.

В той спосіб ЗУАДК як установа поважно розрослася. Працювало в ній під кінець 1948 року 41 кваліфікована сила. Сама головна станиця в Пазінґу мала 20 осіб, Зальцбурґ — 7 осіб, Франкфурт — 4 особи, Штутґарт — 3 особи, Біркенфельд і Ванґен — 2 особи та 5 репрезентантів для арґентинської акції, разом 41 особа.

Існує крім цього 6 переселенчих таборів, а в кожньому з них діє т. зв. ДП комісія для еміграції до США. В зв'язку з тим ЗУАДК вислав до тих ДП Комісій, для оборони інтересів наших скитальців в еміґрації до США, 6 репрезентантів.

Так коротко з'ясовано і ту потребуючу допомоги ЗУАДК еміґрантську громаду, і той апарат ЗУАДК в Европі, при допомозі якого мала бути розв'язана справа доцільної матеріяльної допомоги та допомоги в еміґрації українським скитальцям.

Наприкінці слід коротко накреслити і дальші завдання та цілі ЗУАДК в відношенні до тієї маси скитальців.

Неминучим фактом буде розподіл наших скитальців на дві основні групи. До першої групи слід зачислити всіх, що їм пощастить еміґрувати. Друга група буде створена з тих, що їм еміґрація не вдасться. Ця група остане наразі в Німеччині. Той різкий розподіл закреслює в головному засадничі завдання ЗУАДК.

Завдання ЗУАДК у відношенні до першої групи еміґрантів мають переходовий і короткотривалий, але за те остро актуальний характер. Дуже

1. Кімната в роб. таборі в Ґіссені
2. Ліжка на поверхах в одному з таборів

Таборова пекарня

Крамниця має все — від одягів до яблук

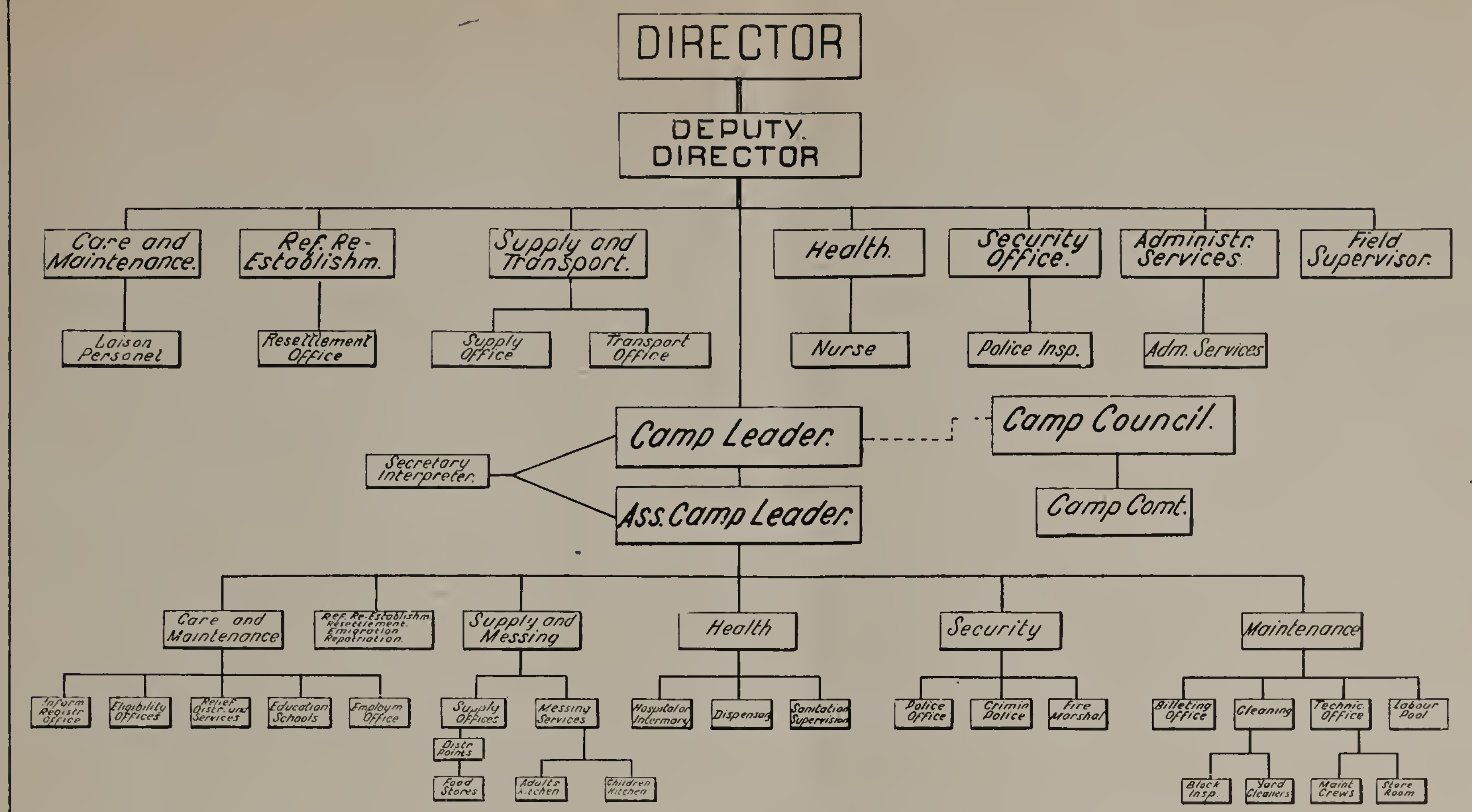

Схема управи таборів і табору

велика небезпека в ньому лежить, коли можливості еміґрації не використовуться зараз, і в той спосіб ці можливості будуть прогаяні. Прогаяння даних можливостей до еміґрації хвилево можуть катастрофально зазначитися для українських скитальців в зв'язку з еміґрацією до США.

До другої групи будуть належати понад всякий сумнів хворі, інваліди та старші віком непрацездатні особи.

Великим ділом буде створення відповідних варстатів праці для осіб частинно працездатних та інвалідів. Для всіх, що були б ще в силі в будь-якій ділянці виконувати працю і частинно заробляти на свій прожиток, була б допомога в тій мірі і для такої цілі благословенням, якого ваги немає змоги високо оцінити. Для праце-нездатних, тобто старших віком і хворих, постійна матеріяльна допомога являється актом не тільки людського милосердя, а просто вимогою нашої національної чести.

Копаний м'яч — улюблена гра скитальців

Не слід покладати завеликих надій на міжнародні організації, як Червоний Хрест. Тут треба встановити, як національний обов'язок кожного за-

В читальні багато книжок і журналів

робкуючого українця оплачувати відповідний постійний даток на ці нещасні жертви воєнної хуртовини та повоєнних злиднів. Крім цього потрібна і конечна правна оборона для тих людей, бо вони лишаться серед байдужого, а то й неприхильного німецького світу.

Роля европейського представництва ЗУАДК — зводиться до технічної справности, але роля централі — залежна від її організаційної справности, зусилля і темпа праці, її організаційної сітки та в головному від сильного людського і передусім українського національного відгомону у серцях наших заокеанських братів на той розпачливий по цей бік оклик: „Рятуйте скитальців"!

Переселенчий Відділ

Живучи в таборах українці весь час намагалися найти собі працю при американських військових та німецьких підприємствах, чи при ІРО. Але знайти працю, навіть тимчасову, було справою нелегкою і для переважної більшости навіть неможливою. Стало ясним, що життя своє треба влаштовувати не в Німеччині, і питання дальшої еміґрації було невідкличною справою.

До часу організації представництва ЗУДАК в Европі еміґрація українських скитальців до заокеанських країн (Америка, Канада), мала незорганізований характер; виїздили переважно до своїх рідних і знайомих. Еміґрація на тих засадах не могла розв'язати проблеми скитальців, а саме — переселення на працю.

Спершу справами еміґрації займалося лише ІРО, яке не притягало до співпраці представництва національних груп. Робота громадських національних організацій, в тому числі і українських, полягала в зібранні різних інформаційних матеріялів, у вивченні природньо-економічних умов, затруднення в роботі, інформативного та організаційно-підготовчого порядку.

Лише в бельгійській та голяндській еміґраційній акції вдалося українським громадським організаціям взяти участь в обговоренні та встановленні умов праці для українців-ДП в цих країнах. Але в основному еміґрація українських скитальців до заокеанських країн розпочалася фактично з приїздом представника ЗУАДК дир. Р. І. Смука до Европи. Він з перших днів своєї роботи поставив це питання як одно з основних своїх завдань. Для його реалізації ЗУАДК організує еміґраційний відділ, який і розпочав свою роботу. На початку своєї роботи ЗУАДК приділяє багато уваги організаційно-інформативній роботі в справі еміґрації до европейських і заокеанських країн, і особливо в справі еміґрації до Арґентини, нав'язуючи в цій справі контакти з відповідними урядовими чинниками ІРО, з консулятами та іншими установами.

Представництво ЗУАДК намагалося надати еміґрації конкретний діловий напрямок і з цією метою починає перед відповідними урядовими чинниками ставити на спільне обговорення найактуальніші питання. Йшло про збільшення континґенту українців, про можливості виїзду на еміґрацію родинами, разом з основними робітниками — членами родини, щоб тим самим покласти край тенденціям окремих країн вибирати для еміґрації лише молодих, фізично здорових членів родини.

Представництво ЗУАДК бере участь в нарадах, організованих ІРО в Головній Кватирі — в Женеві та Кватирі на американську зону. На тих нарадах вишукуються також головні шляхи для української еміґрації і відстоюються певні квоти для неї, при розподілі загальної квоти між окремими національностями. Представництво веде також переговори з окремими консулятами та місіями, щоб добитися спеціяльних квот для українців (Франція, Арґентина). Це питання було особливо важливим тому, що українців прилучено раніше до квоти за їх державною приналежністю, і видобути для них окремі квоти коштувало немало енергії та настирливости.

Конференція в Головній Кратирі ІРО в Женеві

В наслідок всіх цих заходів і частих інтервенцій ЗУАДК українці у всіх еміґраційних схемах зайняли поважне місце.

ЕМІҐРАЦІЯ ДО США

З початку праця ЗУАДК щодо еміґрації до США переводилася в формі інтервенції до американських консулятів в справах різних осіб, що мали якісь перешкоди чи утруднення під час виїзду за афідавітами. Після ухвали уряду США закону про ДП акт 774 про допущення ДП на пра-

Еміґрація українців до США з американської, французької зон та з Австрії

		всього посвідок	в тому числі посвідок: родинних	іменних	безіменних
А)	1. До 31. 12. 1948.	2531	280	1728	523
	2. З них зареєстровано в ДП Комісії у Франкфурті	1798	280	1518	
	3. З цього виїхало родин	107	—	41	66
	4. Виїхало осіб	242	—	85	158
	Залишається незареєстр. на 1. 1. 1949.	733			
Б)	1. Надійшло посвідок між 1. 1. 49 і 1. 2. 49.	304	135	89	80
	2. Зареєстровано	604	135	469	
	3. Виїхало родин	260	14	116	130
	4. Виїхало осіб	609	25	238	347
	Залишається на 1. 2. 49	433			
В)	1. Надійшло посвідок між 1. 2. 49. і 1. 3. 49.	523	103	346	14
	2. Зареєстровано	337	103	234	
	3. Виїхало родин	643	63	364	216
	4. Виїхало осіб	1434	113	742	518
	Залишається на 1. 3. 49.	619			
Г)	1. Надійшло по відок між 1. 3. 49. і 1. 4. 49.	800	169	150	481
	2. Зареєстровано	739	169	570	
	3. Виїхало родин	964	119	548	301
	4. Виїхало осіб	2154	220	1130	807
	Залишається на 1. 4. 49.	670			

цю в кількості 205.000 осіб, почалася фактично справжня масова еміґраційна акція до США. Першим організаційним заходом у цій справі було скликання конференції в Мюнхені 2. липня 1948 р. представників таборових переселенчих управ та таборових еміґраційних референтів. На цій конференції була переведена ЗУАДК детальна інформація в справі нового закону та намічені були конкретні заходи у підготові таборів до цієї акції. В першу чергу розпочата була ширша акція обліку всіх бажаючих виїхати до Америки через виповнення формулярів українцями, що мешкають в таборах, а також і на приватках. Такий облік дозволив ЗУАДК відразу закласти відповідну картотеку по таборах за фаховими групами: фармери, ремісники, інтелектуалісти і і.

За цим ЗУАДК розпочав роботу складання списків бажаючих виїхати до Америки з відсилкою їх до централі ЗУАДК в Філядельфії.

Практична еміґрація до США почалася з приїздом до Европи п. Карузі і організацією ДП Комісії у Франкфурті та при еріях. На той час в ЗУАДК було вже 2.000 українців, що хотіли виїхати з американської зони до США (французька і англійська зони включилися до цієї акції пізніше).

Молодість не дається смуткові

В Австрії переведений був також облік бажаючих виїхати до США і складена була там же в філії ЗУАДК на них окрема картотека. На початку роботи ЗУАДК переводив підбір кандидатів на безіменні посвідки, користуючись даними, що відбиті були в ДП-формулярах. Але в скорому часі від того методу ЗУАДК відмовився, замінивши його на метод безпосереднього живого зв'язку з кандидатами, з детальним висвітленням їх фахових здібностей.

Фактична робота ЗУАДК в справі еміґрації до США почалася в дуже тяжких умовах. На цей час в IPO та в ДП комісії не було чіткого порядку та встановлених правил. Отже на своїх і чужих помилках ми вчилися. Вся енергія та воля працівників ЗУАДК були спрямовані на те, щоб якнайкраще допомогти нашим скитальцям у справі еміґрації до США. Щільний зв'язок Директора ЗУАДК з ДП комісією у Франкфурті і постійний його інструктаж, полегшив роботу апарату, і початкові труднощі роботи з часом усунено.

Нині апарат спроможний прийняти для реалізації до 1.000 посвідок на тиждень. Отже робота ЗУАДК залежить тепер від того, наскільки інтенсивно будуть надходити посвідки на працю та приміщення — з Філядельфії. Виїзд українців-скитальців до США розпочався в кінці грудня 1948. року і з кожним наступним місяцем він щодо кількости збільшується.

Мішаний хор у Міттенвальді

ПРИВІТАННЯ
Ї. Е. Єпископа
ІВАНА БУЧКА
в Міттенвальді

Свячення пасок

Гр.-кат. Водосвяття в Реґенсбурзі

Йдуть на Богослуження

Православне Водосвяття в Міттенвальді

Архиєрейська Служба Божа УАПЦ

Нутро православної церкви

Нутро гр.-кат. церкви в Міттенвальді

Пластуни — поляглим Стрільцям

Таборова голярня має завжди гостей

КАНАДА

Після Америки в найбільшій мірі приваблює увагу українців Канада, як країна з відповідними для них природніми кліматичними і економічними умовами. Їдуть українці до Канади за робітничими схемами, а також і за спеціяльними пермітами, які виставляються ріднями скитальців, чи добрими знайомими. ЗУАДК підтримував щільний зв'язок в цій справі з представництвом КУК в англійській зоні.

Допомога ЗУАДК в справі еміґрації до Канади зводилася до інтервенції в канадійських консулятах та до інформації для тих осіб, які їхали до Канади.

АРҐЕНТИНА

Підготовча робота для еміґрації до Арґентини розпочата була ще у 1947 році Переселенчою Радою ЦПУЕ, але фактично еміґрація до Арґентини почалася в середині 1948 року, коли ЗУАДК приклав багато зусиль і енерґії до того, щоб прискорити початок відтранспортовувати українців до Арґентини і відстояти перед ІРО відповідне число місць при розподілі загальної квоти.

На переселенчу арґентинську акцію були великі сподівання і тому ЗУАДК приділяв їй весь час багато уваги, беручи участь в неодноразових нарадах з вищими чинниками в Головній Кватирі ІРО в Женеві, в зональному бюрі у Франкфурті, підтримуючи щільний зв'язок в цій справі з арґентинськими консулями в різних країнах (Швайцарії, Франції, Голяндії, Бельгії, Австрії та з консулятом на Німеччину у Франкфурті).

В наслідок систематичної і наполегливої праці ЗУАДК вдається вплинути на усунення різних перешкод, як ось встановлення пільг в оплаті віз для певних катеґорій і інше. Для пожвавлення цієї акції ЗУАДК домовляється з ІРО про призначення співробітників ЗУАДК на роботу до ІРО в відділі індивідуальної еміґрації, при еріях, а також при зональному бюрі у Франкфурті. З цього часу еміґраційні справи (до Арґентини) полагоджувалися в ІРО представниками ЗУАДК, і це в свою черґу дало значні позитивні наслідки в арґентинській акції. Перебравши в свої руки всю майже роботу оформлення документації на виїзд до Арґентини дало можливість ЗУАДК стати якнайближче до еміґраційних справ Арґентини, знати найкраще всі нові зарядження арґентинських консулів, їх вимоги і обмеження до осіб, що бажали еміґрувати до Арґентини і вчасно реаґувати на них перед відповідними урядовими чинниками.

Переводячи таку широку організаційну роботу для масової еміґрації, тут в Европі, ЗУАДК разом з тим пов'язується з Українським Допомоговим Комітетом Арґентини в справі прискорення видачі авторизації для українців, з'ясовує можливості прийому УДК українців з транспортів, умови розміщення їх на тимчасове замешкання та підшукання для них праці. Крім того ЗУАДК порушує перед УДК Арґентини питання видобути від Арґентинського уряду дозвіл на еміґрацію до Арґентини українців в кількості 50.000 осіб.

З серпня 1948 року почали виїздити українці до Арґентини і за короткий час встигли придбати там добру опінію своїм безкомпромісовим протикомуністичним ставленням, і тому не було труднощів в справі розміщення їх на роботу.

Але сподівання на масову еміґрацію до Арґентини не виправдалися з незалежних від нас причин. В грудні мин. року від'їхав останній транспорт з українцями з Німеччини, а в січні 1949 р. останній транспорт з Австрії.

З того часу арґентинський уряд стримав еміґрацію до Арґентини і невідомо, чи буде відновлена.

БРАЗИЛІЯ

Кліматичні умови в цій країні не зовсім сприятливі для українців, хоч південна прибережна полоса надається для еміґрації. В 1948 р. виїхало кількасот українців до Бразилії. За короткий час перебування українці добре себе зарекомендували і бразилійський уряд проявляє тепер інтерес до еміґрації українців.

ПАРАҐВАЙ

Природньо-економічні умови цієї країни не є відповідні для еміґрації українців. Про це ЗУАДК неодноразово попереджував скитальців-українців

Шевці мають повні руки роботи

і не переводив довгий час будьякої допомогової роботи в справі еміґрації до цісї країни. Лише в наслідок настирливих домагань п. Вислоцького та інших ЗУАДК почав клопотання перед ІРО за дозвіл на еміґрацію деякої групи скитальців. ІРО, що теж неприхильно ставилося до еміґрації до Параґваю, дало дозвіл, і група Вислоцького (34 особи) від'їхала до Параґваю, а за нею і друга (кілька осіб), яку очолював о. Куницький.

З інформативних матеріялів цих груп можна зробити висновок, що ці застереження, які робив ЗУАДК в справі еміґрації до Параґваю цілком справдилися. Еміґрація до Параґваю здержана.

УРУҐВАЙ

Еміґрація до Уруґваю урядом недозволена.

ЧІЛЄ

До Чілє виїхали лише поодинокі особи. ІРО нераз переводило запис певних катеґорій робітників, але чілійська комісія і по цей час не працювала. Виїхало до 100 осіб.

Кооперативна крамниця

АВСТРАЛІЯ

Високий життєвий рівень в цій країні, сприятливі умови праці, добре ставлення до українців — все це викликало значне зацікавлення до цісї країни. За 1948 рік еміґрувало до Австралії 3599 осіб. За встановленим австралійським урядом порядком, як правило еміґрують спершу основні робітники, а родини від'їздять пізніше. Таке розбиття родин є в певній мірі перешкодою до масового виїзду багатьох тих, хто навіть і має велику охоту до еміґрації до цісї країни.

ТУНІС

За 1948. рік виїхало до Тунісу 171 українців. ЗУАДК вважав, що ця країна не підходить для еміґрації наших скитальців і це підтвердилося інформаціями наших людей і намаганнями навіть деякої частини з них вернутися назад, або виїхати до іншої країни.

ЕВРОПЕЙСЬКІ КРАЇНИ

Слід відзначити, що українці-скитальці здебільшого мають охоту виїздити до заокеанських країн. До европейських країн виїздили переважно самітні. За 1948 рік виїхало до европейських країн 24.244 особи, в тому числі до Бельгії 9.420 осіб, до Англії 13.004 особи, до Франції 1.768 осіб, до Голяндії 44 особи, до Швайцарії 5, до Швеції 3 особи.

Не зважаючи на значні успіхи в переселенні скитальців-українців з Німеччини, все ж на 1 січня 1949. року залишається ще 80.000 осіб в Німеччині та 10.000 осіб в Австрії.

Надзвичайно важливе питання, яке повинно зайняти відповідне місце в роботі ЗУАДК в 1949 році — це питання переселення і затруднення

ЕМІҐРАЦІЯ УКРАЇНЦІВ ДО РІЗНИХ КРАЇН В 1948 Р.

Назва країн	з Америк. зони	з Англійської зони	з Францз. зони	Разом з Німеччини	з Австрії	Разом
1. Америка	1371	37	7	1415		
2. Англія	6533	6113	358	13004		
3. Арґентина	297	84	6	387		
4. Австралія	1572	2026	1	3599		
5. Африка	58	--	—	58		
6. Бельґія	8909	509	2	9420		
7. Бразилія	803	1108	52	1963		
8. Венецуеля	1330	7	4	1341		
9. Голяндія	32	3	9	44		
10. Канада	4668	2786	135	7589		
11. Параґвай	109	8	—	117		
1 . Перу	—	5	—	5		
13. Туніс	82	--	89	171		
14. Уруґвай	1	—	—	1		
15. Франція	1068	637	63	1768		
16. Швайцарія	2	1	2	5		
17. Швеція	—	3	—	3		
18. Інші	1	—	5	6		
Разом	27836	13327	733	40896	2462	43362

скитальців-інтелектуалістів. Серед них є добрі фахівці різних спеціяльностей. Але до цього часу від США ми мали запотребовання майже виключно на працю в сільському господарстві, куди й пішли майже виключно хлібороби. Отже для інтелєктуалістів слід було б видобути значну частину запотребовань на працю до фабрик, чи підприємств, де можливо було б їх затруднити.

Скитальці українці високо цінять допомогову роботу ЗУАДК. Ми маємо багато листів, в яких простими, але щирими словами висловлюється подяка та признання для ЗУАДК.

Тепла зустріч представників ЗУАДК в Америці при виході скитальців з пароплавів до сліз зворушує майже кожного з них. Приїзд до США уважають за одну з найщасливіших подій у їхньому житті, бо вона повернула їх до корисної праці вільної людини.

Допомоговий Відділ

I. Реферат допомоги організовано при ЗУАДК для несення помочі найбільше потребуючим скитальцям.

На початку допомоговою акцією були охоплені майже всі ці особи, що звернулися за допомогами через суспільно-громадські установи. Згодом питання допомоги щораз більше ускладнювалося. Засоби для несення допомоги щораз більше вичерпувалися, а число потребуючих допомоги зростало і дальше постійно зростає, хоч досить поважне число скитальців останніми часами виїхало за океан. З приводу незначних допомогових засобів ЗУАДК приневолений був обмежити допомоги до найконечніших випадків, до того часу, доки не одержить нових поважніших посилок з Філядельфії.

Тепер ЗУАДК допомагає харчами, а головно товщами, ліками, до деякої міри приходженим одінням і обувою, таким категоріям скитальців:

1. Важко хворим, за предложенням лікарського свідоцтва,

2. Нездібним до праці і високовідсотковим інвалідам,

3. Хворим на туберкульозу, в першу чергу дітям,

4. Студіюючій молоді через студентські харчівні,

5. Дитячим садкам.

Здорові і працездатні особи допомогами не були охоплені.

II. Матеріяльні засоби, які вплинули на протязі 1948 р. до магазину ЗУАДК:

660 харчевих пачок.
41 пачка з ліками,
15 пачок з одягами для членів УПА,
465 різних посилок від організацій і поодиноких громадян в Америці призначених для різних осіб і українських організацій в Німеччині.

Приватні посилки негайно доручувано відносним адресатам і ми про ці посилки в нашому звіті більше говорити не будемо.

Крім повище згаданих посилок роздано між потребуючих 5000 штук харчових пачок, закуплених від армії і 97 харчових пачок від Канадійського Допомогового Комітету.

З Ню-Йорку одержано:

18 балів різного приходженого одягу вагою приблизно 1.160 кґ. і у трьох скринях 347 пар різної приходженої обуви. Ці дві посилки були з місця передані до Суспільної Опіки СХС в Мюнхені для негайного розподілу між найбільше потребуючих.

III. Ліки:

Ліків одержано на суму около 5.000 долярів і на місці закуплено 3 бочки трану, вагою 552 кґ.

Одержані ліки передано у 75% Головній Управі СХС в Мюнхені до розподілу на поодинокі станиці СХС.

Закуплений тран буде розділений за пляном випрацьованим в ЗУАДК і Головною Управою СХС в Мюнхені в місяці січні 1949 р. Решта ліків, що знаходиться в магазині ЗУАДК, буде в найближчому часі передана Головній Управі СХС в Мюнхені до дальшого розподілу між станиці для вжитку хворих. При цьому треба зазначити, що асортимент ліків є далеко невистачальний. Бра-

Дир. Р. І. Смук при дверях маґазину ЗУАДК

1. Урядовці ЗУАДК в маґазині
2. Нутро маґазину ЗУАДК

кус головно стрептомицини, за якою хворі на туберкульозу звертаються, а ми не в силі тут цього ліку роздобути, не маючи на це відповідних грошових засобів.

IV. Кількість і роди харчів одержані у попередньо наведених посилках були такі

1.	Смалець, фунтів	18.100
2.	Цукор, фунтів	3.900
3.	Какао, фунтів	187
4.	Кава, фунтів	50
5.	Сушені овочі, фунтів	1.707
6.	Молоко конденз., пушок	1.053
7.	Риж, фунтів	240
8.	Олива, ґальонів	161
9.	Чай, пачок по 8 унцій	60
10.	Гречані крупи, кґ.	580
11.	Логаза (ячмінні крупи), фунтів	528
12	Ґрисик, фунтів	24
13.	Городовинні консерви, пушок	546
14.	Мило, штук	3.091
15	Бульйон (Маґґі), фунтів	4

V. Розподіл харчів:

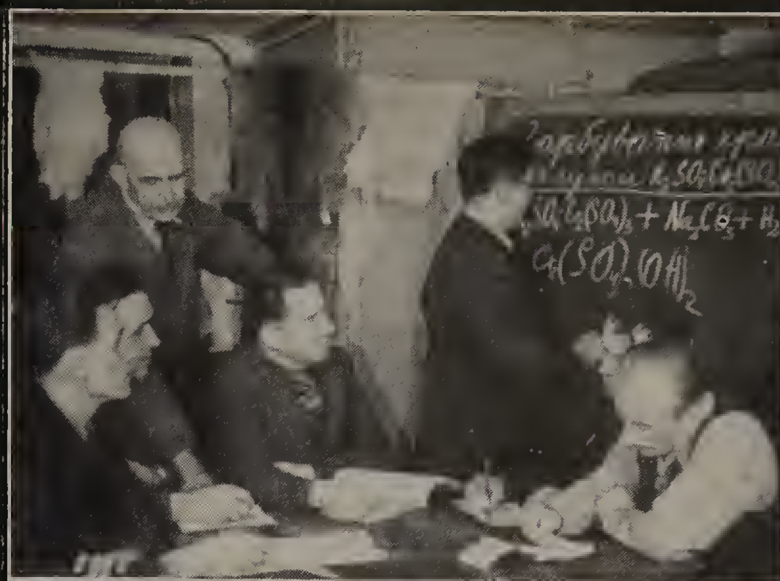
а) На протязі 1948 року розділено між найбільше потребуючих ось такі роди і кількості харчів:

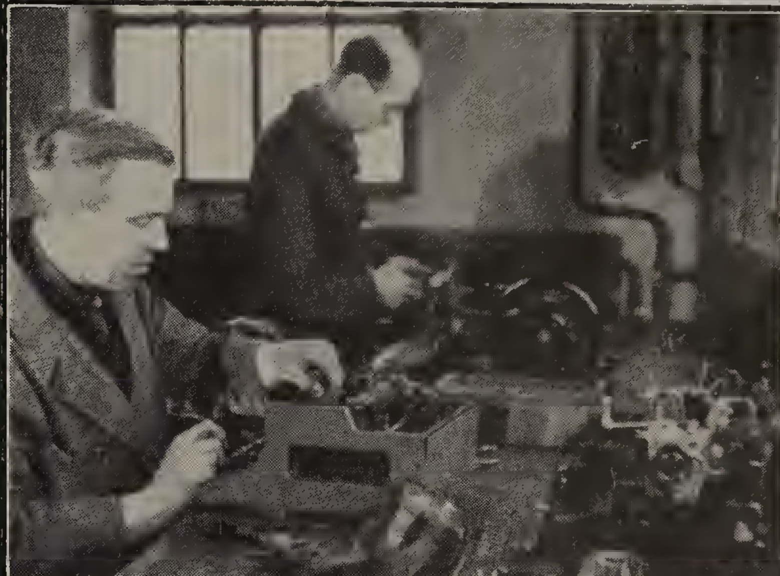
1.	Смалець, фунтів	16.597
2.	Цукор, фунтів	3.580
3.	Какао, фунтів	138
4.	Кава, фунтів	50
5.	Сушені овочі, фунтів	1.350
6.	Молоко кондензоване, пушок	649
7.	Риж, фунтів	214
8.	Олива, ґальонів	49
9.	Чай, пачка по 7 унцій	51
10.	Гречані крупи, кґ.	370
11.	Логаза (ячмінні крупи), фунтів	268
12.	Ґрисик, фунтів	12
13.	Городовинні консерви, пушок	73
14.	Мило, штук	2.247

б) Харчових пачок „Ration 1-10” було закуплених від війська 5.000 штук. Пачки розділено між скитальців через Допомогову Раду — Комісію Трьох — при ЗУАДК у Мюнхені. До Комісії Трьох входили представники від Центрального Представництва Української Еміґрації, Головної Управи СХС і Організації Українського Жіноцтва.

Пачки розділено між найбільше потребуючих в американській і французькій зонах та Австрії, в той спосіб:

Інваліди і б. члени УПА	— 768 осіб	642.5 пакетів
Хворі	— 587 осіб	533.5 пакетів
Діти і сироти	— 994 дітей	551.5 пакетів
Політичні в'язні	— 220 осіб	110.- пакетів
Студіююча молодь	— 451 осіб	229.5 пакетів
Вчені і мистці	— 460 осіб	368.- пакетів
Інші	— 1.529 осіб	1.056.- пакетів
	5.009 осіб	3.491.- пакетів

1. Гарбарський курс

2. Направа

3. Бляхарня

4. Гуцульські різбарі

Допомога в Австрії:

Розділено загально 800.- пакетів між такі катеґорії:

Діти Горішньої Австрії	— 636 осіб
Діти в Інсбруці	— 228 осіб
„Пласт" і „СУМ"	— 225 осіб
Учні Сільсько-Господарської школи	— 120 осіб
Інші хворі і приватно мешкаючі	— 141 осіб
	1.350 осіб

В Відні обділено допомогами 441 особу

Французька зона:

Одержало допомогу 1.200 осіб 400 пакетів

З повищого зіставлення виходить, що пакетами було обділено 8.000 осіб і роздано на допомоги 4.691 штук пакетів „Ration 1-10".

Отже:

Роздано		4.691 пакетів
Стан магазину на	31. 12. 1948.	309 пакетів
	разом	5.000 пакетів

CARE-пакети:

Від Українського Канадійського Допомогового Фонду одержано:

97 штук

Роздано на допомоги 97 штук

Табеля про:
Кількість одержаних харчів,
Їх розподіл
Стан на 31. 12. 1948.
Кінцеве зведення.

Загальний вид роб. табору в Ґіссені

Понижче наведена табеля унагляднює:

„А" — які роди харчів ЗУАДК на протязі 1948 року одержав.

„Б" — які кількості харчів на протязі 1948 року одержано.

Рубрики від 1—9 виказують, яким катеґоріям скитальців, яким установам і які кількості харчів видано на допомоги на протязі 1948 року.

Рубрика „В" виказує загальну кількість уділених допомог. Рубрика „Г" виказує стан оставших харчових засобів в магазині ЗУАДК на 31. 12. 48. Рубрика „Д" унагляднює цілорічну господарку харчовими засобами, як допомогами і білянсується з рубрикою „Б".

ТАБЕЛЯ ХАРЧІВ

А)	Смалець Lbs	Цукор Lbs	Какао Lbs	Кава Lbs	Сушені овочі Lbs	Молоко конд. пуш.	Риж Lbs	Олива gal.	Чай 8 ounz	Гр. крупи kg.	Логаза Lbs	Ґрисік Lbs	Городо-винні конз. пуш.	Мило шт.	Буліон Lbs
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
Б) На протязі 1948 р. одержано:	18100	3.900	187	50	1.707	1.053	240	161	60	580	528	24	546	3.091	4
На протязі 1948 р. видано:															
1. Харчівні Суспільної Опіки	1.788	114	1					10		87	42				
2. Студентській	5.199	18		1				13							
3 Членам УПА через СХС	250	16							16					29	
4. Таборам амер. зони	335														
5. „Пласт" франц. зони	400	54						10						450	
6. Дитячі садки, бурси амер. зони	3.801	1.956						5	1						
7. Приватно мешкаючим франц. зони	700	350	85		423	397	154			182	66		73	1.533	
8. Гост. св. Миколая і політ. в'язні	925	534	2		778	28									
9. Інваліди	400														
10. Хворі англ. зони	300														
11. Дрібні інд., громад. діячі і прив. мешкаючі хворі	2.499	538	50	49	149	224	60	11	34	101	160	12		2 5	
В) Видано на допомогу разом в 1948 р.:	16597	3.580	138	50	1.350	649	214	49	51	370	2:8	12	73	2.247	—
Г) Запас на 31. 12. 1948.	1503	320	49	—	357	404	26	112	9	210	260	12	473	844	4
Д)	18100	3.900	187	50	1.707	1.053	240	161	60	580	528	24	546	3.091	4

ТАБЕЛЯ ЛІКІВ

Ч.	Рід ліку		Прихід	Розхід	Останок
1.	Adhesive rolls	roll.	50	32	18
2.	Bandages	roll.	1 020	630	390
3.	Cotton	lbs.	50	50	17
4.	Hydroxide Aluminium g. 10	tabl.	5 000	3 500	1 500
5.	Glucose 50% 20 ccm	amp.	2 000	1 500	500
6.	Sterile gause 5 yd.	roll.	250	142	108
7.	Nikethamide 25% 1,5 ccm	amp.	2 000	1 000	1 000
8.	Silver nitrate (Crystalls)	lbs.	1	1	—
9.	Ferrous sulfate 4 gr.	tabl	5 000	5 000	—
10.	Vials Tiamin HCL Vitamin B	amp.	35	21	14
11.	Calcium gluconate USP	lbs.	20	12	8
12.	Calcium glycerophosphate NF	lbs.	20	12	8
13.	Dextrose (Anhydrous)	lbs.	10	6	4
14.	Calcium gluconate 10% 10 ccm	amp.	2 000	1 500	500
15.	Ascorbic Acid (Vitamin C) 500 mg	amp.	1 000	600	400
16.	Ascorbic Acid (Vitamin C) 100 ccm	tabl.	50 000	35 000	15 000
17.	Jodina, USP (Crystalls)	lbs.	2	2	—
18.	Vitamins A & D	caps.	5 000	3 500	1 500
19.	Vitamin D 50 000 Units	caps.	50 000	15 000	35 000
20.	Ferroglynine	amp.	2 000	1 200	800
21.	Coffeine Sodio-Benzoate 2 ccm	amp.	1 000	600	400
22.	Syrup Cillianacos 3 oz. bottles	bottl.	72	47	25
23.	Ascorbic Acid (Vitamin C) 100 mg	amp.	2 000	1 200	800
24.	Penicilin bottles 1 000 000 units	bottl.	10	3	7

1. Роди і кількість одержаних ліків на протязі 1948 року.

2. Роди і кількість розданих на допомоги ліків у тому самому часі.

3. Стан родів і кількість ліків, що в дні 31. 12. 1948 р. находилися в магазині ЗУАДК.

Оставші роди і кількості ліків будуть в найбижчих місяцях 1949 р. передані станицям СХС до дальшого розподілу між хворих скитальців.

Жиляки — велика перешкода до виїзду

Які катеґорії українських скитальців, громадські і культурно-освітні установи користали з допомог ЗУАДК:

Як було попередньо сказано, з допомог користали майже всі катеґорії українських скитальців. Головно несено допомогу, як вже теж попередньо було сказано:

1. Важко хворим, за предложенням лікарського свідоцтва,

2. Нездібним до праці і високовідсотковим інвалідам,

3. Туберкулічно хворим, в першу чергу дітям,

4. Студіюючій молоді, через студентські харчівні,

5. Дитячим садкам.

Допомоговою акцією були охоплені українські скитальці, замешкалі в зонах: Американській, Британській, Французькій і Австрії.

У всіх зонах несено теж допомогу вченим, професорам високих шкіл, театральним ансамблям і мистцям. Кромі харчової допомоги несено теж допомогу у формі грошей для культурно-освітних установ, інвалідів (закупно протез), хворих, тощо.

І зуби мусять бути в порядку

Уможливлено видати:

Граматику української мови, українсько-еспанський словник, працю про українську територію, історію, господарство, земні багатства тощо — в англійській мові. Зрештою, понижче наведені циферні дані говорять ясно і виразно про господарку ЗУАДК харчовими і грошовими допомоговими засобами на протязі 1948 р.

Грошова матеріяльна допомога:

Інвалідам, хворим, членам УПА.

На протязі звітового року 1948 видано (у відношенні до німецької марки):

Інвалідам на протези	4.000,—
Для хворих на закупно трану	1.998,24
Для членів УПА	4.168,40
Хворим, мешкаючим приватно	3.163,90
На культурно-освітні цілі видано:	
Для УВАН	18.000,—
Для УВУ	3.000,—
Для Т-ва ім Т. Шевченка	10.000,—
Для виставки у Вінніпеґу	1.946,—
Для тижня Української Культури	6.354,48
На видавництва видано:	
На словник еспанської мови	10.000,—
На граматику української мови	4.500,—
На Ukrainian Handbook	8.300,—
Разом видано:	75.431,02

Приблизна кількість осіб, яким уділено допомоги (харчами, ліками, одінням, і грішми):

Туберкулічно хворі:	
По таборах	360 осіб
В санаторіях	364 особи
Хворі і діти	481 особи
Інші хворі, прив.	795 осіб
Хворі члени УПА	47 "
Хворі учні і студенти	29 „
Хворі інваліди високовідсоткові	36 "
Хворі члени Україн. Див.	20 „
Каліки	494 "
Інваліди нижче відсоткові	675 "
Інваліди праці	416 "
Старші особи понад 55 літ	3.000 „
Студіююча молодь	1.600 "
Дитячі садки і гостини св. Миколая	4.500 "
Допомога 1-10 і „КАРЕ" пакетами	8.000 "
Допомога ліками	13.500 "
Разом з допомог користало приб.	34.317 осіб

З уділених допомог студентським харчівням уможливлено їм видати в таких місяцях обідів:

Квітень	— 9.600 обідів
Травень	— 9.920 "
Червень	— 9.960 "
Липень	— 9.052 "
Серпень	— 9.152 "
Вересень	— 9.970 "
Жовтень	— 9.269 "
Листопад	— 9.000 "
Грудень	— 9.300 "
Разом:	84.223 обідів

1. Ялинка в сиротинці
2. Старим звичаєм: ходять з вертепом

Кінцеві завваги:

До співпраці і якнайбільше справедливого розподілу допомог була настановлена від українського громадянства Допомогова Рада. Допомогова Рада через виділену з-поміж свого складу комісію трьох разом з допомоговим референтом ЗУАДК застановлялася над розподілом допомог між найбільше потребуючих. ЗУАДК стояв у зв'язках і співпрацював з усіми українськими суспільно-господарськими і харитативними установами у всіх зонах. ЗУАДК співпрацював теж з іншими неукраїнськими установами і організаціями та в той спосіб заступав і обороняв справи українських скитальців на ширшому форумі. Відбував наради з громадськими і кооперативними представниками в справі організації і розбудови варстатів праці, головно при українських кооперативах, для інвалідів і тих осіб, що будуть приневолені залишитися в Німеччині, чи інших европейських країнах.

Беручи до уваги цілість допомогової акції ЗУАДК треба ствердити:

1. Хоч акція обхопила 34.317 осіб, все ж таки не була вповні вистачальна. Давався відчути брак ліків-специфіків, головно стрептомицини.

2. Харчі по таборах є дуже невеликі, і тому ЗУАДК мусів зайнятися доживою, головно дітей. інвалідів, хворих, старців і студіюючої молоді.

3. Хоч число скитальців маліє — кількість потребуючих допомоги збільшується, бо довга недожива виснажує щораз більше людей.

Тому дальша допомога скитальцям повинна бути не тільки вдержана, ба навіть збільшена.

З балетної студії В. Переяславець

„Ліричні вірші Т. Шевченка" — студія Й. Гірняка

Сцена з „Украденого Щастя" І. Франка — театр В. Блавацького

ПЕКУЧА ПОТРЕБА

При всій своїй працьовитості, замилуванню до порядку й чистоти, культурно-мистецькій продуктивності, тощо, нова українська еміґрація виказує одну велику недостачу в масовому аспекті — замале знання чужих мов і замале обзнайомлення з новими середовищами, серед яких їй доводиться, чи доведеться жити.

Дуже часто чуємо з уст еміґрантської „сірої людини" нарікання, мовляв, куди не кинешся в урядах ІРО чи американського правління в Німеччині, всюди зустрінеш як працівників, чи перекладачів—росіян, балтійців, поляків чи ін. Тільки українця важко дошукатися. Які з цього випливають консеквенції, про те не раз і не двічі могли на власній шкірі переконатися наші скитальці при полагодженні різних формальностей. Та й не тільки в щоденному переходовому житті на европейському континенті дошкульно відчувається недостача відповідного знання мов серед наших еміґрантів. Вона зростає ще, коли скиталець переселиться на південно- чи північно-американський був відомий „Інститут Живих Мов" в Авґсбурзі (в українському таборі Сомме Касерне) з своєю філією в Реґенсбурзі. Не дивлячися одначе на те, далі відчувалася недостача в навчальному матеріялі, а передусім у підручниках чужих мов. І ось европейське представництво Злученого Українсько-Американського Допомогового Комітету рішило й тут прийти з допомогою новій українській еміґрації, видаючи найбільш потрібні підручники й словники чужих мов. Як перший випуск у цій серії вийшов з кінцем 1948 р. з друку підручник еспанської мови д-ра Богдана Лончини. Підручник вийшов саме тоді, коли почалися перші більші транспорти наших скитальців до Арґентини, і стрінувся з зрозумілим зацікавленням еміґрантів. Як чергові передбачено видати підручники англійської, французької та портуґальської мов. Беручи до уваги невисокі кошти друку в Німеччині та велику потребу в таких виданнях, треба визнати цього роду моральну допомогу українським скитальцям за дуже на місці й конечну.

Коли йде про ознайомлення скитальців із життям країн, до яких вони вибираються, то тут зроблено це тільки у відношенні до США. ЗУАДК

П. Елеонора Рузвелт серед українських скитальців у Цуфенгавзені

континент, до Австралії чи ще куди. Через незнання мови він з правила отримує найважчу й найменш платну працю і щойно по довшому часі, коли засвоїть собі мову даної країни, може старатися за краще місце.

Беручи те все до уваги, відповідальні українські чинники в Европі як ЦПУЕ, не раз і не двічі звертали увагу на потребу вивчення чужих мов, насамперед англійської та еспанської. Для цієї цілі створено теж сітку мовних курсів по таборах та більших скупченнях еміґрації, що їх завершенням придбав від Українського Національного Союзу (УНС) в Америці більшу кількість двох пропам'ятних ювілейних книг УНС і розіслав їх по місцевих осередках української еміґрації. Скитальці з великим зацікавленням довідуються про життя й відносини в Америці, про перших українських піонерів і так, вибираючись до США, приїжджають уже не до зовсім собі чужої країни, яку вони вже теоретично збагнули, і до своїх братів, про яких вони довідалися з цих книжок

ДОПОМОГА СИРОТАМ

Після закінчення війни лишилося на теренах Німеччини багато українських сиріт та безрідних, яких батьки повмирали на примусових роботах. До того прийшли ще сироти, що втратили батьків пізніше, вже за мирних часів. Усі вони були порозкидувані по приватних домах і по загальних сиротинцях. Декого з них пригорнули добрі люди, дехто з них попав до ліпшого чи гіршого сиротинця.

Були ті сироти різного віку — від немовлят до підростків, і всі вони потребували дбайливої опіки. Адже сирота на скитальщині — це подвійна сирота і подвійний скиталець, без рідної хати і родинного тепла, яке має кожня інша дитина.

З приходом ЗУАДК усі зареєстровані українські сироти діставали харчову допомогу. Сиротинець у Пріні мав переважно сироти в старшому віці, і тому можна було між них розділювати харчові пачки. З огляду на гірші умови життя в сиротинці у Пріні діставали тамошні сироти що місяця харчову допомогу і взуття. ЗУАДК улаштував для них св. Миколая і Великдень. Урядовець ЗУАДК щораз відвідував сиротинець, вислухував просьб та інтервеніював у справах сиріт. Заходами ЗУАДК приділено для українських дітей учителя, а з недалекого табору в Розенгаймі приїжджас щотижня священик, щоб відправити дітям Богослуження та вчити молитов.

Від 15. 11. 1948 р. знаходяться всі зареєстровані сироти скитальців усіх ДП в однім центральнім сиротинці, в Бад Айблінґ. Там, на приблизно 250 дітей різних національностей є 45 українських сиріт. Було їх багато більше, але деякі переступили 18 рік життя і відійшли до таборів, а деякі заходами ЗУАДК виїхали за океан. За тих, що ще лишилися старається ЗУАДК перед Американським Комітетом для европейських сиріт, щоб і вони могли виїхати. Є повна надія, що старання увінчаються успіхом, і українські сироти знайдуться незадовго в США.

Там вони напевно не змарнуються, а взявшись до праці, забезпечать своє майбутнє та стануть добрими членами суспільности.

Наш народ любить квіти. Любить їх і ця маленька українка, що вийшла в свій городець.

Всюди по таборах є дитячі садки. В них діти бавляться навчаючись і вчаться бавлячись.

Роздача пакетів від ЗУАДК між сиріт

Велика радість у сиротинці — прийшов до дітей у гостину св. Миколай

Тиждень Української Культури

При видатній допомозі ЗУАДК улаштували українські скитальці ряд імпрез під назвою: „Тиждень Української Культури". Відкриття „Тижня" відбулося в Мюнхені в залі „Ноє Замлюнг", 5. квітня 1948 р.

Відкрили „Тиждень" промовами: голова ЦПУЕ ред. В. Мудрий і представник ЗУАДК дир. Р. І. Смук. На свято відкриття прибуло багато визначних осіб американської влади і німецького уряду.

Представник ЗУАДК промовляє

Виставова заля в одному з таборів

„Тиждень Української Культури" поставив собі завданням показати світові українські культурні цінності. Це завдання виповнив, чого доказом були голоси преси і слова признання визначних гостей. На „Тиждень" зложилися: концерти хорів, театральні вистави, балетні вечори, показ народніх виробів та вистава образотворчого мистецтва.

Такі „Тижні" відбулись у квітні 1948 р. і по більших українських таборах у Німеччині.

Народнє мистецтво. Килим — скиталець

Малярство й різьба

Народній одяг

Мистецька ваза

З листів до ЗУАДК

Праця ЗУАДК, його зусилля облегшити незавидну долю українських скитальців знаходить щирий відгомін у серцях людей, які зазнали допомоги. Вони дають вислів цьому не тільки в словах подяки й признання, але й у сотнях листів, що прийшли до Головної Станиці ЗУАДК у Мюнхені.

Український Вільний Університет
Мюнхен 62, 16. III. 1949.

До Вп. Пана
Романа Смука
Директора ЗУАДК
в Мюнхені.

Високоповажаний Пане Директоре!

З нагоди святкування двадцятьп'ятьлітнього існування Українського Вільного Університету рішив Сенат видати збірник наукових праць членів цісі установи. З початку були різні трудноці формального характеру, а з моментом, коли їх переборено, з'явилися нові клопоти, зв'язані з фінансуванням друку цього твору. Тому, що Університет не мав потрібних фондів для утримання персоналу, не міг думати про витрати зв'язані з виданням збірника. Одначе тут прийшов на поміч українському університетові ЗУАДК, виплачуючи потрібну суму на закінчення цього діла і виходячи з заложення, що найкраща поміч науковцям — це видання плодів їхньої праці. За цю незвичайно важну для нас поміч складає Сенат Університету на Ваші, Пане Директоре, руки найсердечнішу подяку і рівночасно висловлює надію, що і в майбутньому наша установа знайде у Вас зрозуміння для її так важливої, культурно-наукової праці.

З виразами глибокої до Вас пошани

Проф. Д-р Юрій Панейко   Проф. д-р І. Мірчук

До
Головної Станиці ЗУАДК на західню Европу
Мюнхен-Пазінґ
На руки Вп. П. Дир. Р. Смука.

Комісія Трьох — виконне тіло Допомогової Ради при Головній Станиці ЗУАДК, — яка заступає три установи: ЦПУЕ, СХС і ОУЖ висловлює ЗУАДК і всім жертводавцям США щиру подяку за ту видатну допомогу, що її мали наші скитальці в 1948 році.

Це дало змогу допомогати хворим, студіюючій молоді, інвалідам, вдовам, ученим, мистцям, заслуженим діячам та іншим потребуючим помочі.

Мюнхен, 12. 4. 1949.

Комісія Трьох:
Др. Я. Воєвідка   Проф. Іван Розгін
Амалія Рублева

Український Вільний Університет
Мюнхен 62, 16. III. 1949.

До Вп. Пана
Романа Смука
Директора ЗУАДК
в Мюнхені.

Високоповажаний Пане Директоре!

Від імені Сенату У. В. У. дозволяємо собі зложити Вам, як представникові Злученого Українського Американського Допомогового Комітету на Німеччину, середечну подяку за цю першу поміч, яку отримав університет від Вас в самий найкритичніший для нього час. Коли після переведення валютової реформи в Німеччині всі фонди університету майже цілковито зникли, Сенат університету стояв перед тяжкою проблемою, з чого виплатити нашим науковцям, зайнятим в нашій школі, хоча б навіть мінімальну підтримку для прожитку протягом вакаційних місяців 1948 р. Тоді прий-

1. Читають таборові оголошення
2. Будують барак

Водотяг у кімнаті — радість господині

шли Ви нам з допомогою в висоті 2.000 НМ. Хоча сума ця, у відношенні до запотребовання не була надто велика, то все таки вона була тим важлива, що була вона першою.

З виразами належної до Вас пошани

Проф. д-р Юрій Панейко Проф. д-р Іван Мірчук

З листа до Президії Загальних Зборів ЗУАДК в Філядельфії:

...„І, коли сьогодні маємо нагоду і честь висловити від сотень наших студентів признання і найсердечнішу подяку за Вашу дотеперішню велику допомогу, осмілюємося заразом просити Вас цю допомогу в дотеперішній формі і розмірах не тільки продовжувати, але по змозі її ще пожвавити й побільшити, щоб студентам, що кінчать свої студії, уможливити перед виїздом у дальшу еміґрацію завершити свої студії потрібними дипломами. За це буде вдячною наша молодь".

За Комісію Допомоги Українському Студентству

Проф. Др. Зенон Кузеля Проф. Теодозій Волошин
Голова Секретар

До
Допомогового Комітету в Мюнхені.

Ваше повідомлення і числа ДП Комісії ми, з подякою, одержали. Всі дальші заходи та реєстрацію ми зробили тут в нашому таборі, та чекаємо на дальшу еміґраційну процедуру.

Ми, українські сироти, по кількалітнім побуті в дитячому таборі, стали повнолітніми і тому наше еміґраційне положення стало безвихідним, бо еміґраційна програма тут передбачує тільки еміґрацію сиріт до 16 років.

В цьому трудному положенні Ви нам допомогли, виставравшись для нас контракти праці до США.

Наука столярства відбувається і при таблиці.

Оцим висловлюємо Вам за це сердечну подяку, а також дякуємо Вам за матеріяльну допомогу і опіку над нами.

З нагоди Воскресення Христового складаємо Вам найсердечніші побажання

Христос Воскрес!

Пліщук Олекса, Кузьма Михайло
Вовк Лідія Білкант Юрій

1. Від початків науки...
2. До іспиту зрілости

„Прошу прийняти мою найщирішу подяку за ласкаву доставу пеніціліни для мого хворого брата в Австрії. Цей лік даний за Вашим посередництвом причинився до врятування його життя... Хай Всемогучий пішле Вам багато здоров'я і сили для несення помочі українським еміґрантам.

Інж. А. Серединський

...„Я не хочу багато писати, щоб Вам не перешкоджати у Вашій великій роботі, тільки хочу Вас повідомити, що листа від Вас отримав, котрий зробив мені велику, превелику втіху. А тепер хотів би я Вам зложити подяку зі щирого серця за Ваш дорогий труд"...

Іван Скакун

...„Пропам'ятна Книга" свідчить про те, серед яких обставин прийшлось пробивати собі дорогу українській еміґрації до тих високих надбань, які вона зробила за 40 років життя в США".

П. Динник, бібліотекар

...„Цим шляхом складаємо Вам сердечну подяку за піклування і матеріяльну допомогу хворим українцям в госпіталі в Ґлюкштедт. ...Ми віримо, що Ви й надалі не забудете про хворих скитальців у британській зоні. Рівночасно бажаємо Вам доброго здоров'я, многих літ і найкращих успіхів у Вашій діяльності".

За групу хворих українців
Петро Домченко

„Прошу прийняти сердечну подяку за допомогу Кер-пакетами в імені хворих українських равенсбурзьких громадян... За допомогу ми є подвійно вдячні, бо наша громада живе серед чужих, а то й ворожих елементів і ніколи від нікого не має допомоги"... М. Рибак

Василь Мудрий

ЗУАДК І УКРАЇНСЬКА ЕМІҐРАЦІЯ В НІМЕЧЧИНІ

Злучений Український Американський Допомоговий Комітет відіграв у житті нової української еміґрації величезну ролю. На тому місці я бажаю присвятити більше уваги Представництву ЗУАДК на Европу.

У вересні місяці 1947 р. приїхав до Німеччини уповноважений представник ЗУАДК адвокат Роман Смук, щоб зорґанізувати тут всебічну допомогу для нової української еміґрації. Перші його кроки на новому терені праці мали не тільки контактний характер із чинниками окупаційної влади, але й інтервенційний.

У жовтні 1947 р. репрезентант ЗУАДК адвокат Смук поїхав до Женеви, щоб там заключити договір з ІРО у справі співпраці з ним, чи радше у справі організаційної допомоги для українських еміґрантів. Такий договір підписано дня 8-го жовтня 1947 р. у Женеві. На підставі цього договору ЗУАДК дістав більшу свободу рухів, спроможність не тільки тісної співпраці з ІРО в ділянці опіки й допомоги для українських ДП і втікачів, але й здобув право зорганізувати широко цілу сітку Представництва ЗУАДК під його проводом у Німеччині та Австрії. Вже 28-го жовтня 1947 р. дістав він, як представник ЗУАДК, також право розвивати широко свою допомогову та правну акцію в користь української еміґрації і від окупаційної американської влади.

Як договір з ІРО так і договір з американською окупаційною владою дали Представництву ЗУАДК повну леґалізацію його праці і підтримку для неї. Цей факт мав зокрема далекосяглу практичну вартість у справах переселенчих. ЗУАДК міг не тільки допомагати при еміґрації, але мав право також озганізувати переселення нових українських еміґрантів із Німеччини.

Усі ті набуті права Представництво ЗУАДК уміло як найкраще використати для добра української нової еміґрації, що з признанням треба підкреслити.

Представник ЗУАДК зрозумів свою місію як найкраще і відчув потребу розгортати працю на підставі якнайближчого порозуміння і співпраці із орґанізованими чинниками нової української еміґрації. Вже перші кроки на терені Німеччини робив він у контакті із ЦПУЕ в Німеччині та із аналогічною українською громадською організацією в Австрії. Тому не дивно, що вся українська нова еміґрація відчула наслідком праці Представництва ЗУАДК значну полегшу у своєму незавидному положенні, надіючись і допомоги, і опіки, і переселення.

Співпраця Представництва ЗУАДК із Центральним Представництвом Української Еміґрації проявлялась особливо інтензивно на відтинках: правному, суспільної опіки, організації праці, культурно-освітньому і переселенчому.

Проєкт гр. кат. церкви в Мюнхені

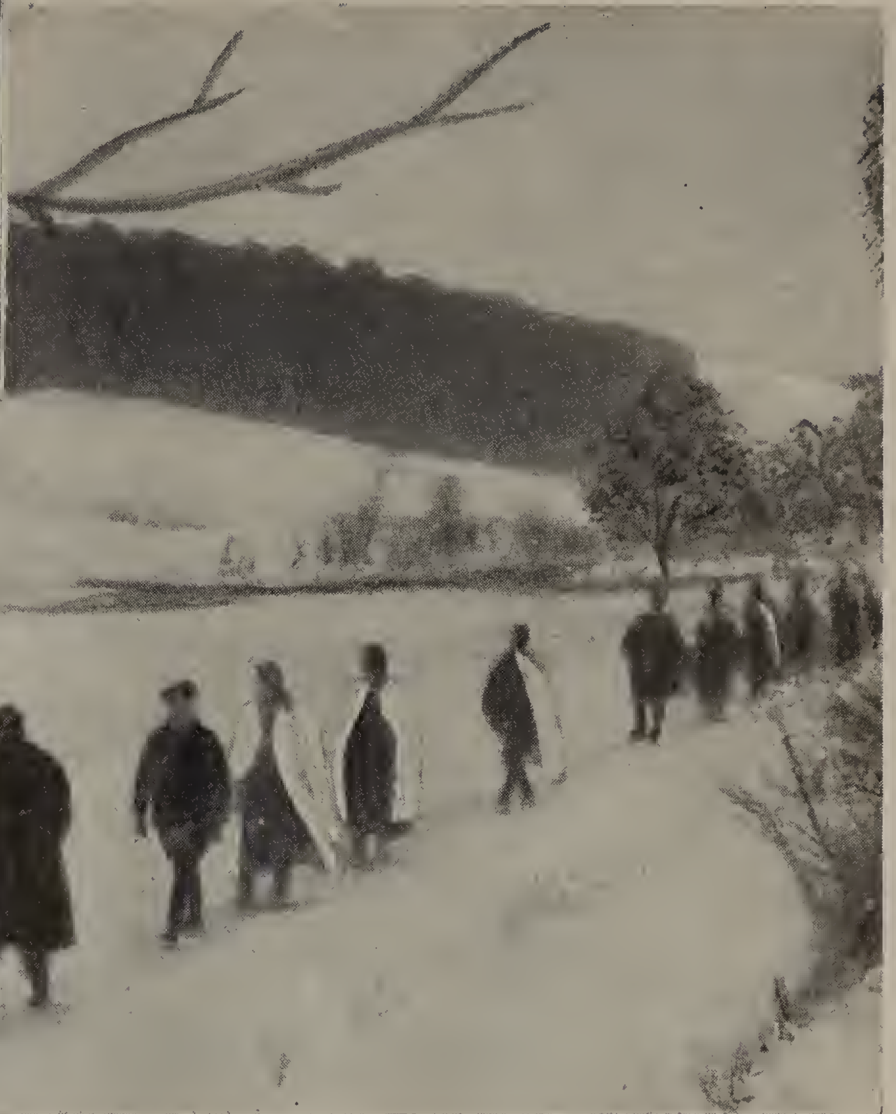
Вже до приїзду Представника ЗУАДК назбиралося було дуже багато проблем правного порядку, які ждали свого вирішення в окупаційних чинників. Цих справ саме ЦПУЕ не було в силі всіх успішно поладнати. Багато з них вдалося довести до успішного кінця дир. Р. Смукові. Немало правних справ полагоджувано спільними зусиллями Представництва ЗУАДК і Правного Відділу ЦПУЕ. І так вдалося: звільнити деяку скількість невинно арештованих людей, яким грозила примусова репатріяція, правно оформити численних полонених українців, бувших членів Української Дивізії, які перебували по американських таборах полонених, видобути із німець-

Перед змаганнями гокею в Ґарміші

Пластовий прапор б'є чолом

Геройська УПА голосний протест нації

ПЕРЕДАЧА ТРАДИЦІЇ УСС — УКРАЇНСЬКІЙ МОЛОДІ 1. 11. 1948. В МІТТЕНВАЛЬДІ. ЧІПЛЯЮТЬ СТЯГУ ДО ПЛАСТ. ПРАПОРУ.

1. Книга УПА — дар для Єп. Івана Бучка
2 і 3. Таборові гуцульські вироби

ких таборів деяких таких українських вояків, що попали туди в наслідок непорозуміння та мали ставати перед німецькі денацифікаційні трибунали, звільнити із таборів та улеґалізувати численних членів УПА, які зі зброєю в руках пробились до Баварії. Крім того було немало інших складних правних проблем, які приходилося полагоджувати нераз із великим накладом труду та терпеливости.

Завдяки добре наладнаним зв'язкам із американськими військовими чинниками вдалося Представникові ЗУАДК закупити в американському харчовому військовому уряді дуже дешево 5.000 штук військових Кер-пакетів. Ці Кер-пакети розділено між недужих, інвалідів, членів УПА та потребуючих учених, громадських діячів і студентів. Для розділу цих допомог, як і всіх інших, що напливали від ЗУАДК-у з Америки, покликано до життя окрему Допомогову Раду при Представництві ЗУАДК-у. До цієї Допомогової Ради ввійшли представники Центрального Представництва Української Еміґрації (ЦПУЕ), Санітарно-Харитативної Служби (СХС), Об'єднання Ураїнських Жінок (ОУЖ) і відпоручників Греко-Католицької та Української Православної Автокефальної Церков. Ця Рада намітила плян та метод розподілу всіх американських дарів. Для виконання пляну Рада покликала до життя Комітет із трьох осіб, який діяв і діє постійно та переводить цей розподіл дарів у життя при допомозі організаційного апарату ЦПУЕ і зокрема його відділу Суспільної Опіки.

Осінню 1947 року вдалося представникові ЗУАДК заключити договір із представниками інтендантури Американської Армії у Американському ДЕПО у Ґіссені. Згідно із цим договором урухомлено в 1948 році окремий табір праці для українців у Ґіссені. Тепер працює там 656 робітників. Крім платні за виконувану працю вони дістають збільшені харчі, а крім того мають першенство у виїзді за океан. Число робітників у

Капеля українських бандуристів ім. Т. Шевченка, під управою В. Божика і Г. Китастого, чарувала своїх і чужих грою та співом.

цьому таборі має бути збільшене до 1.000. Внутрішню організацію цього табору переводить відділ праці ЦПУЕ. Під кінець 1948. року приступлено до організації ще одного табору праці для українців у місті Ганнау, теж при Американському ДЕПО.

На культурно-освітньому відтинку проявилась гармонійна співпраця представництва ЗУАДК із відділом Культури й Освіти при ЦПУЕ. Вона унагляднилась не тільки влаштовуванням спільних культурних імпрез, як ось „Тиждень Української Культури" проведений з ініціятиви дир. Смука з величезним успіхом у часі між 5. і 18. квітня 1948. року в Мюнхені та частинно у Франкфурті, але також на відтинку популяризації української культури іншими засобами. Ця співпраця проявилась і на видавничому відтинку.

Особливу увагу присвятило Представництво ЗУАДК переселенчим справам української нової еміґрації. Спершу ішла на тому відтинку співпраця Представництва із Переселенчою Управою при ЦПУЕ, а згодом до цього Відділу перейшов цілий персонал Переселенчої Управи ЦПУЕ. З урухомленням цього Відділу весь тягар і вся відповідальність у справах переселення пересунулась із відповідних відділів ЦПУЕ на Представництво ЗУАДК. З хвилиною, як увійшов у життя закон про впущення до Злучених Держав Америки 205.000 еміґрантів з Европи, праця у Переселенчому Відділі сильно збільшилась. Тепер переселенчі справи, це найважніше і найвідповідальніше завдання ЗУАДК. Це тим більше, що приходиться полагоджувати і справи переселювання до Арґентини, Бразилії, Бельгії, Голляндії, Англії, Австралії та до Венецуелі і Чіле.

З усього наведеного ясно, що співпраця між ЗУАДК і ЦПУЕ незвичайно інтенсивна та різноманітна. Вона розвивалась гармонійно і маю надію, що буде і надалі такою. На чоло теперішніх завдань не тільки Представництва ЗУАДК, але й усіх українських громадських установ в Европі висунулась силою обставин і фактів переселенча акція. З особливим підкресленням треба зазначити, що ЗУАДК перший з-поміж всіх аналогічних неукраїнських установ почав успішну співпрацю із урядовою американською Комісією пана Карузі та вислав перші контингенти українських іміґрантів до Злучених Держав Америки. Підготова до висилки дальших контингентів у повному ході. Ця праця дає велике моральне вдоволення самому Представництву ЗУАДК, але ще більше моральне вдоволення разом із почуттям вдячности спричиняє вона серед української нової еміґрації.

З „Тижня Укр. Культури": Вистава журналів

Закінчення

Представництво ЗУАДК на Европу, подаючи звідомлення про свою працю, має почуття виконаного обов'язку, який був на нього наложений. Не означає це повного зреалізування того ідеалу, який присвічував ЗУАДК-ові, коли він рішався заснувати свою експозитуру в Німеччині.

Кожний, хто без упередження уважно прочитає це звідомлення, прийде напевно до переконання, що почато велику і відповідальну працю. Вона ще далеко не закінчена, дарма, що незвичайно важка і складна. Як довго перебуватимуть у Німеччині, Австрії та Італії наші нові еміґранти, так довго ЗУАДК не буде в силі припинити ні своєї допомогової ні переселенчої праці. У випадку, якщо переселенча праця навіть закінчиться, то все ж лишаться численні українські еміґранти в Німеччині та Австрії, які з об'єктивних причин не зможуть переселитися. Будуть це інваліди, старці, недужі на туберкульозу та інші непрацездатні, яким все одно прийдеться допомагати і доведеться ними опікуватись.

Представництво ЗУАДК почувається до обов'язку подякувати усім тим, які своїми жертвами і дотаціями причинились до започаткування великого діла допомоги й опіки над новими еміґрантами через нашу центральну установу та її експозитуру в Европі. Так само Представництво ЗУАДК дякує і всім тим, які в ньому давали свою працю для добра своїх братів, а зокрема висловлює ще й признання тим, які з громадських мотивів, але щиро та переконано підтримували нас у праці та змаганнях із усякими труднощами та перепонами.

На цьому місці висловлюю щиру подяку Персоналові всіх станиць ЗУАДК за його співпрацю зі мною. Не вичисляю нікого поіменно, бо всі вони працювали вміло й совісно для загального добра українських скитальців.

Як оці всі збірні зусилля ЗУАДК і його Представництва на Европу не пішли намарно, так і в майбутньому напевно вони знайдуть у широких колах українсько-американського громадянства не тільки належне зрозуміння, але й певну та солідарну моральну й матеріяльну підтримку.

Представництво ЗУАДК свідоме тої історичної місії, яка припала українсько-американській громаді до виконання у відношенні до тих своїх братів і сестер, які впали жертвою останіх воєнних подій і найшлися в безвиглядній ситуації поза межами своєї Батьківщини. Воно переконане також, що і вся українсько-американська зорганізована громада відчує глибоко ту відповідальну історичну місію, та що вона не пожалує ні трудів ні засобів, щоб цю місію виконати до кінця. Жертвенність українсько-американського громадянства на національні цілі має вже свою золотими буквами записану сторінку в історії українства. У даному випадку ця жертвенність, виконувана навіть з найбільшою напругою, внесе в історію американсько-українського громадянства ще світлішу сторінку. Бо справа йде про рятування живих українських людей з усіми тими скарбами духа, які вони винесли із рідної Української Землі.

Роман І. Смук

Представник ЗУАДК прощає в Бремені українських скитальців перед їх від'їздом за океан